Rok 42. Maj — Czerwiec 1949 r. Nr 3.

KRONIKA DIECEZJI SANDOMIERSKIEJ

miesięcznik poświęcony sprawom diecezji

„Czyń każdy w swym kółku, co każe duch Boży, a całość sama się złoży”

REDAKTOR: KS. DR ST. KOTOWSKI.

Odbito w Diecezjalnym Zakładzie Graf.-Drukarskim w Sandomierzu.

TREŚĆ ZESZYTU.

Str.

Dział urzędowy.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej:

Bulla Jubileuszowa 85
Encyklika Ojca św. Piusa XII — o publicznych modłach przez miesiąc maj odprawianych 89
Odpowiedź na przedłożone wątpliwości 93

Rozporządzenia Diecezjalne:

Msze i Komunie św. wieczorne 93
W sprawie Bractw Różańcowych 94
Taca na seminarium 94
Zalecenie wydawnictwa „Ruch biblijny i liturgiczny . . 95
Zmiany wśród duchowieństwa 64

Rozporządzenia Państwowe:

Pismo Ministerstwa Administracji Publicznej w sprawie ubezpieczenia służby kościelnej z dn. 19. III. 1948 r. . . 96

Dział nieurzędowy.

Księża diecezji sandomierskiej zamęczeni podczas drugiej wojny światowej 98
Kurs Duszpasterski w Radomiu 110
Śpiew i muzyka w Enc. „Mediator Dei" 121
Z życia diecezji 134
Komunikaty 137
Nowe wydawnictwa 139

Rok 42. Maj — Czerwiec 1949 r. Nr 3.

Kronika Diecezji Sandomierskiej

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM DIECEZJI.

„Czyń każdy w swym kółku, co każe duch Boży, a całość sama się złoży"

DZIAŁ URZĘDOWY.

ROZPORZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ

31.

Bulla Jubileuszowa.

(Acta Apost. Sedis, 1949 r., tom XLI, str. 257).

PIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

UNIVERSIS CHRISTIFIDELIBUS PRAESENTES LITTERAS INSPECTURIS SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Iubilaeum maximum, quod per proximi anni decursum hac in Alma Urbe celebrabitur, eo potissimum spectat ut christianos omnes non modo ad admissorum expiationem revocet emendationemque vitae, sed etiam ad virtutem sanctitudinemque assequendam, secundum illud: „Sanctificamini et estote sancti, quia ego sum Dominus Deus vester" (*Lev.* 10, 7; cfr. *1 Petr.* 1, 16). Ex quo quidem facile cernitur quae quantaque sit antiquissimi huius instituti utilitas. Si enim homines hanc Ecclesiae vocem exaudierint, si a terrenis fluxisque rebus ad aeterna se converterint perpetuoque mansura, tum procul dubio optatissima illa habebitur renovatio animorum, ex qua non tantum privati, sed publici etiam mores christianis praeceptis christianoque afflatu conformabuntur. Siquidem cum

recta vivendi ratio singulorum mentes permovet ac sincere efficienterque dirigit, tum necessario consequitur, ut nova quaedam vis atque impulsio universam attingat ac pervadat humanae consortionis compagem, quae ad meliorem felicioremque rerum ordinem revocetur. Atqui, si umquam alias, hodie potissimum necesse est Evangelii veritate virtuteque reformare omnia. Hominum nisus, quamvis sint laude digni, nec fallacibus moveantur rationibus, tantae huic rei impares tamen sunt; augusta solummodo religio, quae superno auxilio divinaque gratia innititur, tam grandem potest suscipere causam, eamdemque, actuose contendentibus omnibus, ad salutiferum exitum adducere.

Quamobrem vehementer optamus ut ubique terrarum sacrorum Antistites una cum clero cuiusque suo, commissum sibi gregem ea diligenter edoceant, quae ad proximum Iubilaeum maximum pertineant; eosdemque adhortentur ad illud aptiore, quo poterunt, modo participandum, sive Romam venire queant, sive domi permaneant; impensiores nempe preces ad Deum fundant; sanctae paenitentiae caritatisque opera multiplicent; ac cetera pro viribus agant, quae Nos, utpote peculiaria proposita per Annum Sacrum assequenda, iam occasione data enuntiavimus.

Itaque, iam nunc uberes salutaresque fructus mente praecipientes, quos supplici a Divino Redemptore poscimus prece, Romanorum Pontificum Decessorum Nostrorum vestigiis insistentes, ac de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, universale maximumque Iubilaeum hac in Alma Urbe a Natali Domini N. Iesu Christi, anno millesimo nongentesimo quadragesimo nono inchoandum, et ad Natalem Domini Nostri anno millesimo nongentesimo quinquagesimo finiendum — idque ad normam canonis CMXXIII — auctoritate omnipotentis Dei, beatorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra, ad ipsius Dei gloriam, ad animorum salutem et Catholicae Ecclesiae incrementum, indicimus per has litteras et promulgamus, ac pro indicto promulgatoque haberi volumus.

Hoc igitur piacularis anni decursu, omnibus utriusque sexus christifidelibus, qui rite per Paenitentiae Sacramentum, expiati et sacra Synaxi refecti, vel eodem die, vel diversis

diebus, quovis ordine servato, Basilicas S. Ioannis ad Lateranum, Vaticanam S. Petri, S. Pauli ad viam Ostiensem ac Liberianam in Exquiliis semel pie inviserint, atque ter preces *Pater Ave Gloria*, semel praeterea *Pater Ave Gloria* ad mentem Nostram, et formulam *Credo* in unaquaque Basilica recitaverint, plenissimam totius paenae, quam pro peccatis luere debent, indulgentiam ac veniam misercorditer in Domino concedimus atque impertimus.

Quae autem supra servanda ediximus ut plenissima Iubilaei venia lucri fiat, pro iis qui aut morbo aliaque legitima causa in Urbe vel in ipsa itinere prohibiti aut morte interim praerepti, praefinitum visitationum numerum nondum compleverint neve inchoaverint quidem, ita temperamus, ut iidem, a culpis rite absoluti ac sacra Synaxi refecti, indulgentiae remissionisque iubilaris participes perinde sint, ac si quattuor, quas memoravimus Basilicas reapse inviserint.

Decernimus praeterea iubilarem hanc indulgentiam a christifidelibus, cum sibi, tum vita functis, toties lucri fieri posse, quoties imperata opera rite perficiantur.

Quaenam vero, dilecti filii, sit in universum mens Romanorum Pontificum profecto non ignoratis; at quaenam sit, ad proximum Annum Sacrum quod attinet, peculiaris mens Nostra cupimus apertius clariusque vobis patefacere.

Per admovendas ad Deum supplicationes id imprimis imploretur, ut omnes precando paenitendoque sua quisque admissa expient, atque ad christianam morum emendationem ad christianamque virtutem ita contendant, ut hoc Iubilaeum maximum feliciter maturet universalem omnium in Christum reditum. Idque praeterea est a Deo supplici petendum prece ut fidelitas, Divino Redemptori ab eoque conditae societati debita, inconcussa mente actuosaque voluntate ab omnibus retineatur; ut sanctissima Ecclesiae iura adversus hostium insidias, fallacias, insectationesque incolumia semper inviolataque serventur; itemque ut qui adhuc sint catholicae veritatis expertes, qui e recto itinere aberrent, ac vel ipsi infitiatores osoresque Dei superna luce collustrentur, ac flexanima gratia permoti ad Evangelii adducantur obtemperandum praeceptis; ut recte composita ac serena tranquillitas ubique terrarum, ac

praesertim in sacris Palaestinae locis, quam primum constabiliatur; ut civium ordines, pacatis odiis sedatisque discordis iustitia fraternaque concordia invicem coniungantur; ut denique indigentium multitudines e suo labore habeant, unde honeste vivant, atque ex largitate caritateque eorum, qui elatiore fortuna fruantur, necessaria opportunaque assequantur adiumenta.

Redeat tandem aliquando optatissima pax in omnium animos, in domesticos convictus, in singulas Nationes, in universamque populorum communitatem; habeant „qui persecutionem patiuntur propter iustitiam" (*Matth.* 5, 10) invictam illam fortitudinem, quae Ecclesiam inde ab originibus martyrum cruore decoravit; qui profugi, qui captivi, qui extorres longe a propriis laribus abstrahuntur, ad dulcissimam possint quantocius patriam remeare suam; qui autem dolore maeroreque anguntur, supernis reficiantur solaciis. Christiano pudore fulgeat ac christiana virtute floreat, vigescat animosa iuventus; eique in exemplum praeluceat provecta ac senilis aetas; omnes denique caelesti ea fruantur gratia, quae sit auspicium sempiternae adipiscendae in caelis beatitatis.

Iam nihil aliud, dilecti filii, reliquum est, nisi ut vos paterna invitemus voluntate ut Romam per piacularis anni decursum frequentissimi conveniatis; Romam dicimus, quae christifidelibus cuiusvis Nationis veluti altera patria est, ubi locum, in quo Apostolorum Princeps post factum martyrium conditus fuit, venerari queunt, ubi sacra martyrum hypogea ubi templa praeclarissima, ubi avitae fidei avitaeque pietatis monumenta cernere possunt, ac communem Patrem visere, qui, brachia ad eos pandens, amantissimo animo eorum adventum praestolatur.

Novimus quidem itinera non omnibus expedita neque facilia fore; iis praesertim, qui tenuiore fortuna utantur atque in longiquis commorentur terris. Atsi, cum de terrenae huius vitae necessitatibus agitur, tantopere contenditur ut omne genus difficultates evincantur, cur omnino sperare non liceat futurum ut ingentes undique terrarum multitudines, nullis parcentes laboribus, nullisque perterritae incommodis, ad Almam hanc Urbem confluant, caelestia munera impetraturae?

Attamen, dilecti filii, eiusmodi peregrinationes non eorum more suscipiendae sunt, qui delectationis causa iter facere

solent, sed pientissimo eo animo, quo iam superioribus aetatibus christifideles cuiusvis ordinis ac cuiusvis gentis, aspera saepenumero commeatuum impedimenta exsuperantes, ac vel pedites, Romam petiere, ut paenitentiae lacrimis suas labes proluerent, ac veniam et pacem a Deo implorarent. Avitam hanc fidem actuosumque divinae caritatis ardorem exsuscitate, augete, in ceterosque infundite; atque ita, Dei Numine adspirante iuvanteque, fiet ut proximum Iubilaeum maximum et singulis, et universae christianorum consortioni fructus afferat saluberrimos.

Ut autem hae Litterae Nostrae ad omnium notitiam facilius perveniant, volumus earum exemplis, etiamsi prelo editis, manu tamen alicuius notarii publici subscriptis ac sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus haberetur si forent exhibitae vel ostensae.

Nulli igitur hominum liceat hanc paginam Nostrae indictionis, promulgationis, concessionis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die vicesima sexta mensis Maii, anno millesimo nongentesimo quadragesimo nono, Pontificatus Nostri undecimo.

Ego PIUS
Catholicae Ecclesiae Episcopus

32.

Encyklika Ojca św. Piusa XII

(Acta Apost. Sedis, 1948 r. tom. XL, str. 169).

do Czcigodnych Braci Patriarchów, Prymasów, Arcybiskupów, Biskupów i innych Ordynariuszów, mających pokój i łączność ze Stolicą Apostolską.

o publicznych modłach przez miesiąc maj odprawianych.

Czcigodni Bracia!

Pozdrowienie i apostolskie błogosławieństwo.

Aczkolwiek istnieją poważne powody, że My wraz z ludem chrześcijańskim pocieszamy się w nadziei lepszych czasów.

to niemniej nie brak faktów i wypadków niepokojących i napełniających trwogą Nasze ojcowskie serce. Chociaż prawie wszędzie zaprzestano walki orężnej, błogosławiony pokój nie rozpogodził ostatecznie ducha ludzkiego. My widzimy niebo przysłonięte jeszcze ciężkimi chmurami.

O ile od Nas zależy, nie tylko usiłujemy we wszelki możliwy sposób usunąć od rodziny ludzkiej wszystkie chłosty klęsk, jakie jej grożą, lecz także uciekamy się w modlitwie do Boga o pomoc, ponieważ ludzkie środki wydają się niewystarczającymi do tego zadania. A także zachęcamy Naszych synów — do jakiejkolwiek narodowości należą — aby zechcieli razem z nami w nieustannych pokornych modłach wypraszać pomoc u Boga.

Dlatego, tak jak w poprzednich latach miło Nam było zaprosić cały świat, a szczególnie tak drogie Nam małe dziatki do gromadnego zbliżenia się w miesiącu maju przy ołtarzach Matki Bożej dla uproszenia końca szalejącej wojny, tak i teraz zachęcamy na nowo w tym liście, aby nie zaniedbywać tej pobożnej praktyki, a z błagalną modlitwą połączyć czystość chrześcijańskiego życia i uczynki świętej pokuty.

Dziękujcie więc Dziewicy Matce Boga a zarazem naszej Najsłodszej Matce za to, że ten ogólno-światowy pożar już przeszedł dzięki Jej przemożnemu wstawiennictwu u Boga i niechaj każdy składa Jej podziękę za wszystkie inne dobrodziejstwa, których nam Bóg użyczył. Ale równocześnie starajcie się nowymi prośbami uzyskać wzajemną, braterską, ogólną zgodę, która dotąd nie zajaśniała, aby zstąpiwszy z nieba, oświeciła wreszcie wszystkie narody i wszystkie warstwy społeczne. Oby ustąpiły te niezgody, które nic nikomu nie dają; oby rozumne postępowanie wyrównało te różnice, które są tylko nasieniem nowych utrapień; oby naprawiono wszystkie nieszczęścia publiczne i prywatne we wszystkich Narodach; oby religia, karmicielka wszystkich cnót, cieszyła się należną wolnością; oby na koniec pokojowa praca ludzka wydała dla dobra wszystkich jak najobfitsze owoce pod okiem sprawiedliwości i tchnieniem miłości.

Wiecie dobrze, Wielebni Bracia, że Najświętsza Panna przyjmuje szczególnie nasze modły, gdy one są nie tylko

czczymi, pustymi słowami, lecz gdy wypływają z dusz przyozdobionych cnotami. Postarajcie się więc w waszej gorliwości o to, by wspólnym błaganiom majowym odpowiadał nowy rozkwit moralnego życia chrześcijan. Po nim tylko można się spodziewać, że bieg wypadków publicznych i prywatnych wejdzie na drogę prawą i że ludzie będą mogli osiągnąć dzięki Bogu nie tylko powodzenie materialne, lecz także będą się mogli cieszyć — dzięki wznioślejszym podnietom łaski — dobrem niebieskim, które trwa wiecznie.

Jest jeszcze inna sprawa, która zajmuje obecnie i niepokoi Nasze serce ojcowskie. Cały świat wie dobrze, że od dłuższego czasu Święte miejsca w Palestynie są niepokojone przez ponure wypadki i pustoszone prawie codziennie przez mordy i zniszczenia. A przecież, jeśli istnieje jakaś okolica, która powinna być drogą każdemu i ma do tego szczególny tytuł, to właśnie tą okolicą jest ta, z której wyszło światło prawdy dla wszystkich ludów, ta okolica, gdzie Słowo Boskie stało się Ciałem, ogłosiło wśród pienia Aniołów pokój wszystkim ludziom, gdzie wreszcie Chrystus, zawisnąwszy na Krzyżu, dokonał Odkupienia rodzaju ludzkiego, a szeroko rozwartymi ramionami zapraszając wszystkie ludy do ogólnej miłości, poświęcił własną przelaną krwią swój Zakon Miłości.

Pragniemy przeto, Wielebni Bracia, aby w tych modlitwach do Najśw. Panny specjalnie, aby drogą obustronnego porozumienia w Palestynie odnowiono szczęśliwie zgodę i pokój w tym kraju.

Oczekujemy bardzo, że niewinne dziatki będą się starały to osiągnąć u przepotężnej opieki Matki Niebieskiej przez świętą krucjatę modłów w miesiącu maju, który jest Jej poświęcony.

Waszym obowiązkiem będzie troskliwa zachęta — żeby się tak wyrazić — przyniewolenie ich do tego, by wraz z ojcami i matkami rodzin, którzy wogóle tak jak i w innych wypadkach powinni dzieci prowadzić własnym przykładem.

W mocnym przekonaniu, że nigdy nie zwracaliśmy się napróżno do Waszego zapału apostolskiego, którym jesteście natchnieni, wierzymy, że Nasze oczy zobaczą niezmierzone tłumy dziatek małych, mężczyzn i niewiast, cisnące się do

świątyń Dziewicy Matki Bożej, wypraszając u Niej obfitość darów niebieskich. Niech sprawi Błogosławiona Dziewica, z której narodził się Jezus, by ci, którzy opuścili prawą drogę, powrócili do Niej przez pokutę. Niech sprawi nasza Najsłodsza Matka, która była we wszystkich niebezpieczeństwach trwałą podporą i rozdawczynią darów Bożych, aby w tej krytycznej epoce znalazły rozwiązanie wszystkie ważne spory, które uciskają serca i aby pokój i wolność zapewnione Kościołowi, zajaśniały przed wszystkimi narodami.

Jak każdemu dobrze wiadomo, kilka lat temu, kiedy rozpętała się ostatnia wojna, a siły ludzkie okazały się za słabe, aby móc położyć kres tej bezbrzeżnej pożodze, udaliśmy się o pomoc do Marii. I tak jak — Poprzednik Nasz nieśmiertelnej pamięci Leon XIII chciał na początku wieku XX poświęcić rodzaj ludzki Najśw. Sercu Jezusa, tak teraz My — żeby się tak wyrazić — uosabiając rodzinę ludzką przez Boga odkupioną, poświęciliśmy ją uroczyście Niepokalanemu Sercu Najświętszej Dziewicy.

Życzymy sobie, aby to poświęcenie czynione było zawsze przy sprzyjającej okazji nie tylko w kościołach diecezji, w każdej parafii, lecz także w każdej rodzinie, spodziewamy się bowiem, że w ten sposób z tego poświęcenia prywatnego i publicznego spłyną na nas dary i łaski niebieskie w większej obfitości.

Aby nasze błogosławieństwo Apostolskie było zapowiedzią tych darów i świadectwem Naszej życzliwości ojcowskiej, błogosławieństwo, którego ze wzruszeniem udzielamy w Panu, Wam Wielebni Bracia i tym wszystkim, którzy szczerym sercem przyjmą ten list i te rady, a szczególnie wszystkim dzieciom, które są Nam tak drogie.

Dan w Rzymie u św. Piotra, dnia 1 maja 1948, 10 roku Naszego Pontyfikatu.

PIUS XII PAPIEŻ

KOMISJA DO AUTENTYCZNEGO WYJAŚNIANIA KODEKSU.

33.

Odpowiedź na przedłożone wątpliwości.

(Acta Apost. Sedis, 1949 r., tom XLI, str. 158).

Kardynałowie stanowiący Papieską Komisję do autentycznego tłumaczenia kanonów Kodeksu na przedłożone wątpliwości podczas plenarnego zebrania odpowiedzieli dnia 26. I. 1949 r.

I. *O dyspensach.*

1) W. Czy wyrażenie kan. 81 „a generalibus Ecclesiae legibus" odnosi się także do ślubów zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej?

O. Przecząco.

2.) W. Czy Ordynariusze na mocy kan. 81 gdy istnieją wymienione warunki mogą dyspensować sekularyzowanych subdiakonów i diakonów od zachowania celibatu?

O. Przecząco.

II. *O małżeństwie domniemanym.*

1) W. Czy wyrażenie kan. 1015 § 4 „celebratum" odnosi się tylko do małżeństwa zawartego wobec Kościoła?

O. Twierdząco.

ROZPORZĄDZENIA DIECEZJALNE

34.

Msze i Komunie św. wieczorne.

Ojciec św. Pius XII udzielił Ordynariuszom w Polsce władzy zezwalania do dn. 30/III 1950 r. na odprawienie Mszy św. po południu lub wieczorem z zastrzeżeniami.

1) Te Msze św. wieczorne mogą być odprawiane tylko w niedzielę i święta nakazane.

2) Można je celebrować w razie rzeczywistej konieczności t. zn. gdy znaczna część wiernych bez własnej winy nie może rano uczestniczyć w niekrwawej ofierze.

3) Kapłani trynujący mogą korzystać z przywileju gdy z powodu wielkich odległości placówek duszpasterskich nie mogą zdążyć do godz. 13.

W czasie tych Mszy św. wierni mogą przystępować do Komunii św. za zezwoleniem spowiednika, gdy nie było można uczynić tego rano.

Tak kapłani celebrujący jak i wierni przystępujący do Komunii św. są zobowiązani powstrzymać się od pokarmów na trzy godziny przed Mszą i Komunią św., a na godzinę przedtem od napojów niealkoholowych i od lekarstw.

Sandomierz, dnia 10 czerwca 1949 r.

† *Jan Lorek*, Biskup

35.

W sprawie Bractw Różańcowych.

W licznych parafiach istniały bractwa Różańca św. Z biegiem czasu dokumenty erekcji zaginęły i same bractwa przestały istnieć. Podług myśli Kościoła oprócz Żywego Różańca wielce pożądaną jest rzeczą, aby również wierni mogli być członkami bractwa różańcowego i odmawiać w tygodniu cały Różaniec.

Wobec tego zarządzam, aby parafie, które pragną mieć bractwo różańcowe, zwróciły się do Kurii o zyskanie pozwolenia i zalecenia do Mistrza Generalnego Dominikanów o danie dyplomu na prawo ustanowienia bractwa w danej parafii.

Sandomierz, dnia 15 czerwca 1949 r.

† *Jan Lorek*, Biskup.

36.

Taca na seminarium.

Podobnie jak to miało miejsce w roku ubiegłym, przeznaczam wszystkie ofiary tacowe, zebrane w dniu 15 sierpnia b. r. na potrzeby seminarium duchownego.

Księża proboszczowie i rządcy kościołów niech w dniu 14 sierpnia powiadomią wiernych o tej zbiórce i niech zachęcą ich do składania ofiar na rzecz naszej uczelni, której potrzeby są znaczne, a środki materialne znikome.

Sandomierz, dnia 16 czerwca 1949 r.

† *Jan Lorek*, Biskup

37.

Zalecenie czasopisma „Ruch biblijny i liturgiczny".

Wydział teologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie wydaje bardzo pożyteczny dwumiesięcznik „Ruch Biblijny i Liturgiczny", poświęcony, jak sam tytuł wskazuje sprawom biblijnym i liturgii.

Bardzo serdecznie zachęcam duchowieństwo diecezji sandomierskiej, oraz alumnów naszego seminarium, do prenumerowania tego, tak pożytecznego czasopisma.

Sandomierz, dnia 18 czerwca 1949 r.

† *Jan Lorek*, Biskup

38.

Zmiany wśród duchowieństwa.

Przeniesieni: ks. Jagiełło Jan proboszcz ze Strzegomia do Wojciechowic, jednocześnie otrzymał w administrację par. Stodoły, ks. Felikszewski Jerzy, wik. par. św. Teresy w Radmiu do Jedlni, ks. Sadza Władysław wik. i pref. w Drzewicy do par. św. Józefa w Skarżysku-Kamiennej, ks. Kaczmarski Bronisław wik. w Stromcu do par. św. Teresy w Radomiu, ks. Bień Wincenty wik. z Iłży do Stromca, ks. Zelaśkiewicz Jan wik. par. św. Teresy w Radomiu do Iwanisk, ks. Chyżewski Juliusz wik. z Chobrzan do Waśniowa, ks. Cieślakowski Eugeniusz wik. z Jedlni do Białobrzeg Rad., ks. Nowicki Józef wik. z Jedlińska do Magnuszewa, ks. Stępień Edward wik. z Miedzierzy do Opoczna.

Mianowani: ks. kan. Szewczyk Antoni proboszczem w Lipsku, ks. Praga Mieczysław wik. z Białobrzeg Rad. proboszczem w Strzegomiu, ks. Zybała Józef wik. z Iwanisk administ. par. Grzegorzowice, ks. Karbowiak Piotr pref. wik. par. św. Teresy w Radomiu, ks. Wlazło Julian wik. w Iłży, ks. Morawski Tadeusz wik. w Chobrzanach, ks. Skrok Stanisław wik. w Jastrzębiu, ks. Olechowski Stanisław wik. w Osieku, ks. Jaskulski Marian wik. w Odrzywole, ks. Gronkowski Franciszek wik. w Jedlińsku, ks. Lucima Marian wik. i pref. w Drzewicy, ks. Sorbjan Henryk wik. w Miedzierzy.

Otrzymali zwolnienie z diecezji księża: Paliński Michał i Siwiec Wacław.

Ks. Wincenty Dumania z powodu choroby, zrzekł się probostwa par. Wojciechowice i adm. par. Stodoły i zamieszkał w domu XX. Emerytów, dokąd przeniósł się także ks. Ignacy Życiński.

Ks. Feliks Henryk Kaszewski, ks. Józef Tomaszewski, ks. Major Jan, ks. Gawęcki Tadeusz i ks. Morawski Tadeusz uzyskali stopień magistra św. teologii na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

ROZPORZĄDZENIA PAŃSTWOWE.

39.

Pismo Ministerstwa Administracji Publicznej w sprawie ubezpieczenia służby kościelnej z dn. 19. III. 1948 r.

(L. dz. V. W. 289/48).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zwrócił się do Ministerstwa Administracji Publicznej z prośbą o interwencję u władz Kościoła Katolickiego w sprawie ubezpieczenia służby kościelnej.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dn. 28. III. 1933 roku o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) oraz art. 2 pkt. 1 rozp. Prezydenta Rzplitej z dnia 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniach pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) w brzmieniach obowiązujących, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia określonemu wyżej powołanymi aktami prawnymi wszystkie osoby zatrudnione u innych osób fizycznych, lub prawnych, przyczym składki za ich ubezpieczenie należy obliczać od wynagrodzenia gotówkowego we wszelkich formach plus ewentualne wynagrodzenie pobierane w naturze (art. 14 cyt. ustawy z dn. 28. III. 1933 r. oraz art. 11 rozp. Prez. R. P. z dn. 24. XI. 1927).

Z powołanych wyżej przepisów prawnych wynika niewątpliwie, że służba kościelna (kościelni, organiści) podlega obowiązkowi ubezpieczenia, tymczasem poszczególne Ubezpieczalnie Społeczne stwierdzają ustawicznie fakty niezgłaszania służby kościelnej do ubezpieczenia oraz niepłacenia należnych składek ubezpieczeniowych.

Powyższy stan rzeczy jest następstwem stanowiska zajmowanęgo solidarnie przez księży proboszczów parafii, którzy twierdzą, że nie będąc pracodawcami służby kościelnej nie mają obowiązku dokonywania zgłoszeń ani też opłacania składek.

Odnośnie do tego stanowiska Ministerstwo wyjaśnia, że nie uważa również proboszczów parafialnych, jako osób fizycznych, za pracodawców służby kościelnej obowiązanych do dokonywania zgłoszeń we własnym imieniu i opłacanie składek z funduszów osobistych, gdyż pracodawcą tej kategorii pracowników nie są istotnie proboszczowie, lecz Kościół. Działalność jednak Kościoła, podobnie jak wszelkich innych instytucji przejawia się w działalności osób fizycznych, będących jego przedstawicielami, w związku z czym jest rzeczą zupełnie słuszną, że Ubezpieczalnie Społeczne kierują wszelkie swoje pretensje w sprawach o ubezpieczenie służby kościelnej do poszczególnych księży proboszczów *jako przedstawicieli i kierowników parafii*, wykonywujących wszelkie czynności związane z przeprowadzeniem tychże.

Dla Instytucji Ubezpieczeń Społecznych jest zresztą obojętne jakie władze kościelne będą dokonywały zgłoszeń i z jakich funduszów mają być opłacane składki za ubezpieczenie służby kościelnej, jednak najbardziej słuszne i celowe z punktu widzenia praktycznego jest, aby wszelkie czynności z ubezpieczeniem tej służby były wykonywane przez bezpośrednich jej zwierzchników a zarazem przedstawicieli i kierowników parafii, tymi zaś są właśnie księża proboszczowie.

W związku z powyższym Ministerstwo Administracji Publicznej prosi o zajęcie stanowiska w tej sprawie i wydanie, w porozumieniu z Ordynariuszami innych diecezji, jednolitych zarządzeń dla księży proboszczów, obowiązujących na całym terenie Państwa.

Równocześnie Ministerstwo prosi o przysłanie odpisu tych zarządzeń.

Dyrektor Departamentu
(—) J. Demiańczuk-Jurkiewicz

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KSIĘŻA DIECEZJI SANDOMIERSKIEJ ZAMĘCZENI PODCZAS DRUGIEJ WOJNY ŚWIATOWEJ.

(Ciąg dalszy).

17. Ks. Józef Kownacki.

W szeregu księży sandomierskich, zamordowanych przez gestapo, ks. Kownacki dla swej mocno zarysowanej indywidualności jest osobistością najwięcej charakterystyczną, jest też jednostką najbardziej tragiczną ze względu na okoliczności swej męczeńskiej śmierci.

Urodził się on 10 marca 1874 r. w Rożkach, parafii Kowala pod Radomiem, gdzie jego rodzice Adam i Waleria z Zalewskich posiadali majątek ziemski. Kształcił się najpierw w domu, a następnie w latach od 1884 do 1891 w gimnazjum radomskim. We wrześniu 1891 roku wstępuje do seminarium duchownego w Warszawie, zaś w październiku 1895 r. przenosi się do seminarium sandomierskiego i kończy je, przyjmując święcenia kapłańskie z rąk Ks. Biskupa Sotkiewicza 28 listopada 1897 roku.

Jako kapłan pracował ks. Kownacki w wielu parafiach. Był więc wikariuszem: w Zwoleniu od 9 grudnia 1887 r. do 22 października 1900 r., następnie w Radoszycach do 26 listopada 1901 r., w Odrowążu do 13 września 1902 r. Gdy został przeniesiony na wikariat do Połańca, ludność Odrowąża wysyła kolejno siedem delegacyj do Ks. Biskupa, by uzyskać pozostawienie ks. Kownackiego na dotychczasowym stanowisku. Z Połańca przechodzi na wikariat do parafii katedralnej w Sandomierzu w styczniu 1903 r., wkrótce jednak, gdyż już w sierpniu tego roku, otrzymuje nominację na rektora kościoła św. Krzyża i kapelana więzienia na Łysej Górze. W tym czasie warszawski generał-gubernator żąda, by władza diecezjalna udzieliła ks. Kownackiemu upomnienia, a to dlatego, że z pominięciem pozwolenia władz remontował dom parafialny w Odrowążu i zebrał na ten cel wśród parafian 353 ruble. Po roku pracy w kościele św. Krzyża otrzymuje tak zwaną filię, czyli probostwo nieetatowe, w Smardzewicach. Ze Smardzewic został przeniesiony 21 maja 1906 r. na filię do Zemborzyna, jednak wskutek wypadków, jakie w tym czasie zaszły, nie objął już tego stanowiska. W latach 1905—1906 ks. Kownacki rozwija bardzo ożywioną działalność społeczno-narodową. W Smardzewicach, położonych wśród spalskich lasów, sąsiadujących z patriotycznym Tomaszowem, odbywają się liczne zjazdy i wiece, gromadzące po kilkaset osób. Ks. Kownacki urządza w swym mieszkaniu polską szkołę dla 30 dzieci, poświęca polskie sztandary, głosi patriotyczne kazania, wygłasza przemówienia na wiecach i wzywa ludność, by domagała się natychmiastowego wprowadzenia języka polskiego we wszystkich urzędach, oraz by na zebraniach swych przeprowadzała odpowiednie uchwały w tej sprawie. Zaczęto sprawdzać, czy we wszystkich sąsiednich urzędach gminnych został wprowadzony język polski; gdzie tego zarządy gminne nie dokonały, usuwano wójta i sekretarza. Policja carska początkowo bała się występować przeciwko tym ruchom wolnościowym. Jednak już w styczniu 1906 r. warszawski generał-gubernator polecił zamknąć ks. Kownackiego w klasztorze karmelitów w Oborach, powiatu rypińskiego. Ks. Kownacki czuje, że jest inwigilowany, więc rzadko przebywa w domu i ukrywa się najczęściej w Parzęczewie koło Łęczycy u ks. Harasimowicza, od czasu do czasu przyjeżdża jednak do Smardzewic. Trwało to szczęśliwie jakiś czas. Gdy przyszły wszakże święta wielkanocne i wypadło mu dłużej być w parafii, by odprawić wszystkie nabożeństwa, niespodziewanie w czasie rezurekcji kościół został otoczony wojskiem, zaopatrzonym nawet w armaty. Dzięki przebraniu, ks. Kownacki uszedł tym razem cało, wkrótce jednak wpadł w ręce policji i 30 maja 1906 r. osadzono go w Oborach. Zdołał szczęśliwie zbiec z tego aresztu 23 czerwca i osiadł w Łodzi. Zwrócił się niebawem do departamentu obcych wyznań w Petersburgu o ponowne rozpatrzenie swej sprawy i przywrócenie mu stanowiska w Smardzewicach. Odrzucono jego żądanie, skonfiskowano mu rzeczy i zabroniono pobytu w całym b. Królestwie Polskim. 26 marca 1907 r. ks. Kownacki wyjechał do Kijowa i tam był wikariuszem u jednego ze znajomych księży. Władze

carskie do wybuchu pierwszej wojny światowej nie zezwoliły mu na powrót do kraju.

W roku 1915 ks. Kownacki otrzymuje nominację na proboszcza do parafii Chotcza, w lipcu 1919 przechodzi na probostwo do Odrzywołu, 2 września 1921 r. obejmuje parafię Dąbrowa, a stąd 15 lutego 1930 r. przenosi się na stanowisko proboszcza w Odechowie i wreszcie 30 stycznia 1931 r. otrzymuje przeniesienie na ostatnią swą placówkę do Góry Puławskiej. Podczas wojny ks. Kownacki znalazł się wraz ze swym wikariuszem, ks. Wincentym Lesiakiem, już we wrześniu 1940 r. w więzieniu niemieckim w Radomiu. Na szczęście wkrótce obydwu aresztowanych zwolniono, ks. Kownacki nie cieszył się jednak wolnością zbył długo. Już 11 października nastąpiło powtórne aresztowanie, a bezpośrednią tego przyczyną był list, skierowany do burmistrza Góry Puławskiej, Lucjusa, należącego do narodowości niemieckiej, kolonisty, osiadłego od dawna w tamtej okolicy i tam zapewne urodzonego. List ks. Kownackiego, a zwłaszcza końcowy ustęp tego pisma, gdzie ks. Kownacki mocno pisał: „proszę mnie nie straszyć więzieniem, bo ksiądz katolicki więzienia się nie boi" uznano widocznie za obraźliwy i ks. proboszcza wtrącono do więzienia. Trzymano go najpierw w ciemnicy o chlebie i wodzie, później przeniesiony został do ogólnej sali, skąd po miesiącu zwolniono go; tym razem na dwa lata, to jest do następnego aresztowania.

Powód do trzeciego aresztowania był następujący. W nocy 3 października 1942 r. zostało dokonane w Górze Puławskiej zabójstwo pewnej rodziny, posądzanej o szkodliwy kontakt z gestapo. Niemcy zareagowali na to aresztowaniem ponad 30 osób, przeprowadzonym jeszcze tego samego dnia. Aresztowani zostali obydwaj księża miejscowi: proboszcz ks. Kownacki i wikariusz ks. Lesiak. Wszystkich przewieziono do Radomia i tam ich badano. Ks. Lesiak został zwolniony, zaś ks. Kownacki przebywał nadal w więzieniu do 29 października.

Rano 29 października 1942 r. gestapo przywiozło do Góry Puławskiej owych 20 aresztowanych mężczyzn, a wśród nich ks. Kownackiego. W pobliżu kościoła została wybudowana szubienica i na niej wszystkich tych ludzi gestapo powiesiło.

Ks. Kownacki został powieszony pierwszy. Szedł na śmierć z modlitwą na ustach, odmawiał Salve Regina. Przed powieszeniem powiedział do oprawców: wy i tak wojny nie wygracie.

Aresztowane w Górze Puławskiej 3 października kobiety w liczbie 7 zostały wywiezione do obozów koncentracyjnych. Dokładny opis przeżyć ks. Kownackiego, związanych z aresztowaniami i ostatnich jego chwil życia podaje ks. Wincenty Lesiak we wspomnieniu, które poniżej Kronika D. S. drukuje.

Ks. Józef Kownacki odznaczał się dobrym i szlachetnym sercem, był jednak człowiekiem bardzo zapalnym i zdania, które uważał za słuszne, nieugięcie bronił.

Jako kapłan pracował gorliwie i pilnie. Jego działalność duszpasterska łączyła się z gorącą miłością Ojczyzny.

† *Bp Fr. J.*

Wspomnienie o śmierci Ks. J. Kownackiego.

W 1940 r. 18 września (dzień niepewny) w godzinach przedpołudniowych postrach padł na Górę Puławską. Na wieś przyjechało gestapo i zaraz przystąpili do aresztowania ks. prob. Kownackiego Józefa zatrzymując wszystkich na plebanii w sieni pod nadzorem warty gestapo.

Dwóch gestapowców samochodem udało się do wsi Bronowice, aby przywieść mnie piszącego te słowa; tam uczyłem w szkole. Aresztowanie odbyło się spokojnie, byłem powiadomiony o tym co się dzieje w Górze Puławskiej ale nie uciekałem gdyż nie przypuszczałem, że i po mnie przyjadą.

Zgromadzono wszystkich, mnie dano jeszcze pewien czas do uporządkowania kasy parafialnej, naturalnie przez cały czas byłem pilnowany.

Zaopatrzeni w niezbędne przedmioty bezpośredniego użytku i nieco pożywienia, otrzymaliśmy rozkaz wsiadania do samochodu, była nim odkryta osobówka. Umieszczono nas księży i kierownika szkoły powszechnej pod opieką dwóch gestapowców.

Pożegnani przez miejscową ludność, wpośród płaczu ruszyliśmy.

Mimo zepsutej szosy mocna maszyna posuwała się dość szybko, jeno wiatr zimny smagał policzki i tym silniej malowała się bladość naszych twarzy, gdyż mimo nieokazywania tego wrogom byliśmy wewnętrznie wzruszeni.

Stanęliśmy na dziedzińcu: Radom ul. T. Kościuszki 6 —gestapo, uświadamiało nas w tym przekonaniu częste przesuwanie się w oknach budynku wielu ludzi w mundurach SD. Tu przestaliśmy jakiś czas nim nasi opiekunowie nie spożyli obiadu, a później warkot motoru i mimo przechodzący gestapowiec miłe rzuca życzenie w stronę naszego samochodu— gute Fahr! W naszych sercach jakże przeciwne zrodziło się uczucie podejrzenia i myśl co też nas spotka. Samochód ostro ruszył z miejsca, szybko mknął ulicami Radomia, by gwałtownie zatrzymać się przed ponurym gmachem, którego maleńkie okienka z kratami aż nadto dobitnie zdawały się mówić— więzienie.

Wysiadać! Stajemy przed bramą. Zgrzyt klucza i oto ponura przestrzeń wnętrza zionie na nas upiornie — odstraszająco. Pośrodku korytarza SSmann dopełniał całości, tego resztki nadziei odbierającego, obrazu. Zapadły ciężkie drzwi razem z ich stukiem zdało się w duszy słyszeć tajemniczy głos — stąd nie ma wyjścia.

W kancelarii zapisano nas do księgi ewidencyjnej, odebrano wszystko co według przepisów tutejszego reżimu było niedozwolone mieć więźniowi np. zegarek itp.

Nasi dotychczasowi opiekunowie bez pożegnania opuścili nas, zostawiając ofiary.

Umieszczono nas pod nr 28. Obszerna cela w kształcie prostokąta, z oknami wychodzącymi na ulicę Żeromskiego.

Cela była pusta i oprócz sosnowego stołu i ławy nic więcej z jej umeblowania nie było. Obsługa więzienia, w tym czasie w Radomiu w więzieniu była polska, pod nadzorem niemieckim zaraz przyniesiono krzyż i zawieszono na ścianie.

Pozostaliśmy sami z niewiadomą w duszy — za co?— Co dalej?

Powodu aresztowania nie podano mimo, że na plebanii w Górze Puławskiej jeden z gestapowców przyrzekł mi odkryć tę wielką tajemnicę ale już w samochodzie. Przyrzeczenia nie

dotrzymał ze względu na drugiego swojego towarzysza, który mu tego zabronił.

Czas się dłużył. Uszy nasze nastawione były na drzwi skąd spodziewaliśmy się zaczerpnąć otuchy, każde poruszenie w tamtej stronie na korytarzu podniecało naszą ciekawość. Nareszcie coś się dzieje słychać wyraźne kroki kilku osób. Stają przed drzwiami. Jakaś rozmowa informacyjna, zgrzyt klucza i oto zjawia się ksiądz o pokaźnej tuszy, rumianych policzkach. Ks. Kownacki na jego widok poderwał się, rozłożył ręce do serdecznego uścisku i z rozrzewnieniem powiedział — „Dziękuję Ci Jasiu, żeś nas przyszedł odwiedzić". Nowoprzybyły zdziwiony wyciągnął machinalnie rękę do uścisku i powiedział — kiedy ja tak samo jak i wy. (Ks. prob. J. Koziński).

Niestety trzeba było pogodzić się z losem że to jeszcze jeden współtowarzysz niedoli.

Nad wieczorem przywieziono pozostawionych w Górze Puławskiej owych dwóch nauczycieli. Jesteśmy w komplecie.

Wieczorem w wielkiej tajemnicy przyszli do nas strażnicy więzienni i uspokoili nas, że właściwie nie możemy liczyć na nic miłego, że nim nas puszczą to może upłynąć sporo czasu.

Może nam dostarczyć sienniki? Może powiedzieć SS. Magdalenkom, aby nam dostarczyły obiad. Ks. Kownacki liczy na to, że wystarczą własne zapasy zabrane z domu, ale one mogły wystarczyć jedynie najwyżej na dwa dni i to bardzo skąpo. Zadecydowałem i okazało się bardzo słusznie. Przynajmniej nie byliśmy głodni, a dwa sienniki, które zaraz dostarczono posłużyły za posłanie i innym. W nocy przyprowadzono człowieka, którego wysoką figurę ledwo można było w ciemności ogarnąć, a bolesne jęki, które wydawał wzbudzały litość. Przyprowadzono go wprost z gestapo pobitego do siności. Po kilku dniach wrzody poczęły budować się na jego ciele. Zmieścił się jeszcze i on obok nas na sienniku, inni spali na stole lub wprost na podłodze, przykrywając się czym kto miał. Tym pobitym był inżynier Piwoński z Pionek, fałszywie oskarżony.

Czas na niepewności wlókł się leniwie, a myśl skupiała się około jednego. Co będzie z nami? Każdy w myśli wybierał sobie obóz, do którego spodziewał się być wywiezionym.

Któregoś dnia przyprowadzono do naszej celi, a była to cela „polityczna" w tym czasie, nowego człowieka, jakoby członka organizacji politycznej, ale jakoś dziwnie względem niego byliśmy podejrzliwie nastawieni, choć początkowo nic nie wskazywało, że jest „szpiclem" więziennym. Zaczęły się jego widywania z żoną w celu załatwiania koniecznych spraw, raz był wezwany przez gestapo. Po powrocie, z ciekawością pytamy — jakże tam? O co pana pytali? O organizację— odpowiedział. — No i co? Powiedziałem, że nic nie wiem. Dali mi kopniaka i pięścią w pysk!

A ks. Kownacki na to — jakoś na tym pysku tego nie widać.

28 września wezwano nas na badania do specjalnej sali badań w więzieniu. Pytania zadawane przez gestapowców odnosiły się do organizacji politycznych, naszej odpowiedzialności za niedostarczone kontyngenty i za naruszanie zakazu mielenia przez młynarzy, którym zamknięto młyny, naturalnie księża powinni wpłynąć na wieś, by kontygenty oddała, bo one są potrzebne polskiej ludności w miastach, a nie Niemcom. Niemcy bez waszej pomocy wojnę wygrają.

Podpisaliśmy protokóły swoich zeznań i znowu do celi.

Następnego dnia zostaliśmy zwolnieni.

Parę dni upłynęło na opowiadaniu przeżyć więziennych znajomym.

Ks. Proboszcz otrzymał wiadomość od swojego kolegi, ciężko chorego w Iłży (ś. p. ks. Fojcika) zawiadamiającą, że jest blizki śmierci, mimo zmęczenia pojechał, bo „chory może potrzebować pomocy".

Paru księży sąsiadów przyjechało nas odwiedzić. Siedzieliśmy przy stole. Rozmowa była dosyć ożywiona na temat wiadomości podanych przez gazetkę, którą po przeczytaniu jeden z ks. proboszczów zabrał ze sobą, by ją przeczytać u siebie.

W takiej chwili zjawiają się w drzwiach gestapowcy wszystkie nerwy w nas zadrżały, nie było czasu namyślać się. Wstałem od stołu, aby dowiedzieć się, o co chodzi? Zamiast odpowiedzi pokazano mi pismo i zapytano o autora? Nie ulegało wątpliwości, kto nim jest, zresztą był podpisany ks. J. Kownacki. Przyjechali go aresztować, ale że go nie zastali, więc skończyło się na zapewnieniu, że po powrocie stawi się osobiście w Radomiu w gestapo.

Pismo było odpowiedzią daną przez ks. Kownackiego „Bürgermeistrowi" Góry Puławskiej Lucjusowi w sprawie wycięcia w ogrodzie plebańskim uschniętych drzew. Była to szykana powstała na tle zatargu o mieszkanie w domu kościelnym.

Treść odpowiedzi na zarządzenie o wycięciu uschniętych drzew zawierała między innymi takie zwroty: „Mam uszy i oczy i widzę, że teraz wszelka sprawiedliwość śpi twardym snem". Dawniej się mówiło: „Inter arma silent musae", a obecnie się mówi: „Inter arma silent leges".

Po powrocie z Iłży zdecydował się jechać, nie przypuszczając, by mogło mu grozić niebezpieczeństwo wobec stosunkowo łagodnego zachowania się owych gestapowców, którzy z łatwością godzili się na przesunięcie terminu o kilka dni.

Dnia 11 października stawił się w gestapo i zaraz został aresztowany i osadzony w więzieniu. Umieszczono go razem z przestępcami, następnie trzymany był w ciemnicy o chlebie i wodzie. Tak znęcano się nad tym człowiekiem przez kilka dni, aż wreszcie znalazł się w przyzwoitej celi pośród inteligentnych ludzi, był tam i ksiądz z Częstochowskiej diecezji.

Starając się o uwolnienie ks. Kownackiego byłem w gestapo.

Oto dosłowny odpis listów, których treść była przyczyną aresztowania ks. Kownackiego.

BURMISTRZ
Gminy Góra Puławska
w Zarzeczu
Nr. 6/40

Zarzecze, dn. 9 września 1940 r.

Do
Ks. Prob. parafii Góra Puławska.

W związku z pismem Ks. Proboszcza z dn. 5. 9. 40 r. Nr. 35, zawiadamiam, że Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej oraz jego majątek, księgi i pisma, pochodzące z majątku stowarzyszenia w myśl § 8 rozporządzenia Generalnego Gubernatora z dnia 23 lipca 1940. (Dziennik rozporządzeń Nr. 48 cz. I) winny być zgłoszone Staroście Powiatowemu.

Kto nie spełnia tego obowiązku lub spełnia go niezupełnie zgodnie z § 11 ust. 2 podlega karze więzienia i grzywny.

Równocześnie zawiadamiam, że z urzędu doniosłem P. Staroście Powiatowemu w Radomiu w dniu 4. 9. 40 r. za Nr. 6, że Stowarzyszenie Młodzieży Kat. w Górze Puławskiej posiada 2 domy, jeden na zebrania, a drugi mieszkalny o 2-ch pokojach.

Ponieważ Ks. Proboszcz w powyższym piśmie twierdzi, że Stowarzyszenie Młodzieży żadnego majątku nie posiada, przeto należy złożyć odnośne dokumenty w Starostwie w Radomiu, kto jest prawnym właścicielem wymienionych 2-ch domów, którymi administruje Ks. Proboszcz, a to w celu uniknięcia ewentualnej konfiskaty.

Burmistrz: *(—) Lucius*

Ks. Kownacki przesłał na to pismo następujące wyjaśnienie:

„W odpowiedzi na papier z 9 IX. br. niniejszym komunikuję, iż do tego com napisał 5. IX. br. niewiele dodać mogę a nic ująć. Stowarzyszenie Młodz. Kat. w Górze Puławskiej nie posiada żadnego majątku; domy, o których p. Burmistrz w papierze swym wspomina i mylnie poinformował p. Starostę Radomskiego w dniu 4. IX. br. t. j. tego dnia, kiedy do mnie wysłał papier z zapytaniem w tej sprawie, na który odręcznie odpowiedziałem, są własnością kościoła i parafii w Górze Puławskiej a nie Stowarzyszenia Młodzieży. Gdyby p. Burmistrz nie polegał na nieprawdziwych informacjach swego najbliższego otoczenia, a sam pofatygował się do Góry Puławskiej, toby się przekonał, że sześć morgów gruntu plebańskiego plus jedenaście morgów dzierżawy nie stanowi 11 hektarów, że plebania w Górze Puławskiej jest bardzo mała, bo liczy lat dwieście, że w czasie wojny jest doszczętnie zrujnowana, bo zaledwie jeden środkowy pokój jest nieuszkodzony, że w tych 17 morgach jest dwie morgi sadu-cmentarza, bo drzewa wymarzły, że tylko sześć morgów było obsianych twardym zbożem, że dalej Dom Katolicki jest wybudowany na gruncie proboszczowskim (w jego sadzie) za pieniądze parafialne dla kościoła i parafii, ma tablicę wypisaną przed siedmiu laty

przez b. wikariusza ks. Karwackiego: „Dom Katolicki" a nie Stowarzyszenia Młodzieży, że dom ten służy na potrzeby kościoła. Tu bowiem odbywają się uchwały parafialne, tu zebrania kościelnych bractw, tu się odbywały rozmaite akademie, przedstawienia teatralne, śniadania dla dzieci przystępujących do I Komunii św., opłatek na Boże Narodzenie, jajko na Wielkanoc. Wszystkie księgi dotyczące Stowarzyszenia Młodzieży i innych bractw spłonęły przed rokiem w mieszkaniu b. wikariusza Ks. Pragi. Drugi dom kupiłem od p. Lipskiego i akt rejentalny kupna sporządziłem 2. III. 1937 u rejenta w Puławach. W domu tym przez trzy lata mieszkał ks. Karwacki b. wikariusz, a kupiłem go w tym celu, by służył na mieszkanie dla Wikariusza, zanim wybuduje się wikariat bliżej kościoła. Proszę mnie nie straszyć więzieniem, bo ks. katolicki więzienia się nie boi, ani też konfiskatą, bo mam oczy, uszy i rozum i pojmuję dobrze, że dziś wszelka sprawiedliwość śpi twardym snem, a może i w letarg zapadła. Dawniej się mówiło: „Inter arma musae silent", dziś się mówi: Inter arma leges silent".

(—) Ks. Józef Kownacki

Rok 1942.

Dnia 3 października, ks. Kownacki wcześnie rano dokonał wystawienia Najśw. Sakramentu na 40 godz. nabożeństwo i przyniósł wiadomość o dokonanym w czasie nocy morderstwie na rodzinie Michalskich (Hofman właściwe nazwisko, Niemiec z Łodzi, żył nieślubnie, z Polką parafianką z Góry Puławskiej wiadomość post factum), którzy prowadzili spółdzielnię. Zjechało dużo żandarmerii i gestapo.

Ponieważ analogiczne wypadki zabójstw konfidentów niemieckich, w sąsiednich Puławach, uchodziły bezkarnie przeto nikt z nas nie przypuszczał, że tutaj tak strasznie zechcą się zemścić, ale nikt jeszcze nie wiedział, że on t. z. Michalski jest Niemcem.

Około godz. 11 ks. Kownacki został zabrany z ogrodu plebańskiego, a stamtąd w towarzystwie tych samych gestapowców przyszedł do mnie do szkoły i mnie aresztowano. Osadzono nas w miejscowym areszcie, ale nie skończyło się na nas. Stopniowo zapełniała się cela. Aresztowano ponad

30 osób przeważnie z terenu parafii i ze wszystkich warstw społecznych. Nie liczono się z tym, że cela jest mała i duszna, bez okien. Jedynie od czasu do czasu otwierano drzwi, a wtedy we drzwiach siadał na krześle żandarm z karabinem i nie wolno było nic mówić, ani nawet się poruszyć. Zaproponowałem spowiedź, ale ledwie dwie osoby spowiadały się. Później w więzieniu też za mojego pobytu nikt nie spowiadał się.

Wieczorem spisano nasze personalia zachęcono nas do zeznań na ochotnika. Zgłosiło się trzy osoby między nimi i ja.

Około godziny 21 warkot samochodów przed aresztem świadczył, że coś się dzieje. Niebawem zaczęło się wyprowadzanie z celi. Czyniono to bardzo dokładnie, każda osoba podawana była z rąk do rąk. Najpierw młodych następnie starych. Niektórzy wyprowadzani boleśnie krzyczeli. Domyślaliśmy się, że ich po drodze biją. Przyszła kolej na mnie. Z korytarza ujrzałem szpaler żandarmerii, SS. i gestapo z karabinami i pałkami gumowymi, wytyczający drogę wprost do ciężarówki. Łatwo się domyśleć dlaczego niektórzy z bólu krzyczeli. Domyślając się co mnie może po drodze spotkać szybko przebiegłem przestrzeń z korytarza aresztu do samochodu, zostawiając za sobą złowrogie okrzyki oprawców. Za mną prowadzono ks. Kownackiego, staruszek bardzo był bity, zapewne wszystkie kolby karabinów i pałki gumowe spoczęły na jego ciele.

W samochodzie zajęliśmy pozycję klęczącą z siadem na piętach, a ks. Kownackiego brutalnie wtłoczono pod ławę w samochodzie i przez całą drogę SSman trzymał nogę na jego pięcie.

Byliśmy przekonani, że nie do więzienia, a na „rozłupanie” nas wiozą do jakiegoś lasu.

Czas się dłużył. Trudno było zorientować się gdzie jesteśmy.

Wreszcie stanęliśmy. Otworzono samochód i okazało się, że jesteśmy przed bramą więzienną w Radomiu.

Po załatwieniu wszelkich formalności biurowych, porozmieszczano nas w celach więziennych. Paru nas z ks. Kownackim, umieszczono w celi powstałej z kaplicy więziennej. Razem w tej celi było 44 mężczyzn. Spaliśmy z ks. proboszczem obok siebie z tym, że mnie pluskwy więcej dokuczały, bo leżałem od ściany, faktycznie tej nocy spać żaden z nas nie mógł.

Rygor więzienny był surowy. W zasadzie w dzień spać nie było wolno, na każdorazowe wejście władzy więziennej należało stanąć na baczność — modlitw zakazano, ale więźniowie mimo to modlili się gorliwie, ktoś umiał na pamięć Litanię do Matki Boskiej, inny zrobił różaniec ze szczoteczki do zębów, nie było takiego, ktoby nie klękał do modlitwy, nawet jeśli wogóle nie umiał modlić się to się nauczył.

Przesłuchiwania odbywały się od pierwszego dnia, nawet dwa razy dziennie, bez bicia ale tylko początkowo, gdyż później niektórzy z aresztowanych poddani byli okropnym katuszom. Ks. Kownacki nie był bity, bowiem przyznał się do czytania gazetek, nie wydając jednak osoby dostarczającej.

Upłynął czas do 29 października. Mnie zwolniono po trzech dniach, rozkazując pochować wymienioną wyżej rodzinę Michalskich.

W dniu 29 października 1942 r. samochody ciężarowe zajechały do Góry Puławskiej, wzniecając popłoch wśród ludzi, tym większy, że nikt nie wiedział dla kogo stawiają szubienicę, przywiezioną z Radomia.

Po ustawieniu szubienicy pierwszego wyprowadzono z samochodu ks. Kownackiego i pierwszego powieszono, specjalnie na oczach przechodniów. Miejsce stracenia oddalone było od kościoła około 250 m. Ks. wisiał ze dwadzieścia minut sam nim następny podzielił jego los. Jeden z wieszanych patrzył na własny dom naprzeciwko ok. 50 m. będący, gdzie zostało 2 dzieci bez ojca i matki, bo i matkę aresztowano. Wisiało trzech ojców pomiędzy synami. Powieszono 20 mężczyzn, a 7 kobiet odesłano do obozu.

Każdy więzień miał ręce skute kajdanami, wieszani byli bez opasek na oczach. Ks. Kownacki w drodze z samochodu do szafotu modlił się, wzbudzając śmiech u SSmana, który go zapytał co mówi, bo widział poruszanie wargami. Przejeżdżający tamtędy mężczyzna twierdził w tym samym dniu, po godzinie może od tego momentu, że mówił — Salve Regina. A nim stryczek zacisnął mu szyję wypowiedział słowa: „Moja

krew niewinnie się przelewa, ale wy wojny i tak nie wygracie".

Ten ponury obraz wiszących na szubienicy 20 ludzi trzymali Niemcy mniej więcej od godziny 9 do 15.

O tej godzinie zaczęło się grzebanie powieszonych we wspólnym dole. Układano ich warstwami, przysypując ziemią i udeptując. Grzebani byli nago. Ks. pochowano pod wierzchem, najpierw zewleczono zeń ubranie (sutannę) ale z powrotem ubrano go i dopiero przysypano ziemią. Na zakończenie pijana dzicz niemiecka urządziła sobie orgię krzyków i strzelania.

Po egzekucji nastąpiła konfiskata mienia u księdza proboszcza. Zabrali wszystko co się zabrać dało, nawet tak drobne przedmioty jak grzebień do włosów itp.

Rozgrzeszenia udzieliłem ks. Kownackiemu przy wysiadaniu z samochodu w Radomiu w dniu aresztowania.

W więzieniu zachowywał się naprawdę godnie. Nie chciał żadnej grzecznościowej przysługi. Po żywność stawał w ogonku. Nie upominał się o przywileje nawet słuszne. Stał się jak każdy ze współwięźniów.

Od pierwszego dnia przewodniczył nabożeństwom, odmawiając Litanię do Matki Boskiej.

Najhaniebniejszą śmiercią, ale śmiercią naszych czołowych bohaterów zakończył walkę o ideał słuszności, miłości Ojczyzny.

Zginął śmiercią Trauguttów, Jeziorańskich...

Została po nim mogiła prochów zmieszanych z ziemią, bo w 1944 r. Niemcy zacierając ślady zbrodni wojennych spalili ciała pomordowanych przez siebie ofiar. Prochy roznosi po świecie wiatr.

Ks. Wincenty Lesiak

Kurs Duszpasterski w Radomiu.

Dnia 28 kwietnia br. odbył się w Radomiu jednodniowy Kurs Duszpasterski na którym do zebranych 100 uczestników wygłoszono następujące referaty: 1) J. E. Ks. Bp Ordynariusz — Obowiązki kapłana w dobie obecnej. 2) Ks. inf. T. Machay — Parafia żywą komórką Ciała Mistycznego Chrystusa Pana. 3) Ks. kan. Wł. Krawczyk — Duszpasterskie wykorzystanie przygotowania do pierwszej Komunii świętej. 4) Ks. kan. S. Cząstka — Zakładanie Bractw Trzeźwości. 5) Ks. Dyr. M. Piwowarczyk — Sprawozdanie z pracy charytatywnej diecezji.

1. *J. E. Ks. Bp Ordynariusz* w zagajeniu powitał zebranych i wygłosił referat n. t. *Obowiązki kapłana w dobie obecnej.*

Dostojny Prelegent uzasadnił najpierw potrzebę ofiarnej i spokojnej pracy duszpasterskiej, a następnie wskazał na formy tej pracy, abyśmy zawsze i wszę-dzie byli jedno". — Pierwszym naszym zadaniem będzie *modlitwa* o błogosławieństwo Boże potrzebne do wspomożenia naszych sił w pracy nad uświęceniem nas samych i dusz nam powierzonych.

Msza św. ma być centrum naszych zajęć i przeżyć, mamy z głęboką wiarą powtarzać codziennie w sposób niekrwawy ofiarę Golgoty i aplikować owoce stąd płynące naszym wiernym, przede wszystkim słabym. W świetle krzyża mamy rozważać nasze posłannictwo, aby nasz Mistrz był dla nas ciągłym wzorem naszych osobistych ofiar, ukrytych wyrzeczeń i ustawicznej troski o drugich (fortitudo et sacrificium). Kapłan ma być człowiekiem nadprzyrodzonym, ma być żywym członkiem Ciała Mistycznego i to w stopniu wybitnym (disciplina sacerdotalis).

Wpływać na dobrych, nie narzekać, nie żywić ducha zemsty, stosować często egzorcyzmy, szanować się wzajemnie, wyszukiwać nowe metody duszpasterskie, nie obawiać się nowych form pracy kapłańskiej i iść z wiarą, że zawsze dobro zwycięży, oto ogólny program i ogólne nastawienie kapłana.

Konkretnie należy: 1. Zaktualizować i napełniać dynamizmem nasze *kazania.* Na pewien czas trzeba zastąpić homilie niedzielne dobrze opracowanymi naukami katechizmowymi. Musimy rzucać w lud ziarna nauki ewangelicznej „niech prawda pójdzie w lud". Do pracy nauczycielskiej należy koniecznie dobrać sobie współpracowników świeckich gdyż „za losy Kościoła odpowiadają wszyscy".

2. Przeprowadzić misje parafialne, rekolekcje, nauki stanowe, katechizowanie dzieci i starszych.

3. Prowadzić starannie w parafiach Sodalicje Mariańskie, Tercjarstwo, Krucjatę Eucharystyczną, Żywy Różaniec, Apostolstwo Modlitwy i Caritas.

2. Następny referat n. t. *Parafia żywą komórką Ciała Mistycznego Jezusa Chr.* wygłosił X. inf. Machay.

Parafia jest cząstką Ciała Mistycznego. Ma ona tętnić życiem i być pełną optymizmu chrześcijańskiego. Powinien więc duszpasterz wpajać w dusze pojęcie współżycia i współzależności parafii od kościoła w obcowaniu świętych. To pojęcie budzi w duszach ufność, szczęście, odpowiedzialność za losy wszystkich wiernych. Nie może być większej radości w życiu człowieka nad świadomość, że jest synem Boga i że jest przeznaczony do chwały wiecznej w niebie.

Środkami do ożywienia życia duchowego w parafii mają być:

1. *Konfesjonał* — gdzie najbliżej styka się duszpasterz z duszą ludzką i najwięcej poznaje przeżycia wiernych. Tu trzeba nawrócić do surowszej praktyki Kościoła, aby głębiej przeorać zagony duszy, aby ziarno ewangeliczne mogło głębsze zapuścić korzenie w świadomość ludzką.

2. *Ambona* — gdzie mają być wygłaszane dobrze przygotowane kazania na jeden temat, proste bez slaganów i nic nieznaczących haseł.

3. *Uroczystości parafialne* — mają zbierać wszystkich wiernych razem, aby oni czuli, że są złączeni wiarą, nadzieją i miłością Bożą w jedno mistyczne, nadprzyrodzone Ciało Chrystusowe. Taką uroczystością niech będą misje, rekolekcje, święto Patrona, odpusty, wystawienie Najświętszego Sakramentu, różne święta i rocznice.

4. *Ruchome godziny nieszpór.* — Obok Mszy św. należy zbierać wiernych na starannie przygotowane nieszpory i nabożeństwa wieczorne, a osiągniemy to kiedy dostosujemy godzinę tego nabożeństwa do pory roku, oraz do zajęć i przyzwyczajeń naszych wiernych.

5. *Pismo Święte* — tę księgę żywota mamy podać do ręki wiernych przez wyjaśnienia, słowa Bożego w kwadransach ewangielicznych i przez lekturę domową. Jesteśmy stróżami wyznaczonymi przez Boga tej najważniejszej księgi, a tymczasem inni wyrwali nam ją, uprzedzili nas i podali ją ludowi sfałszowaną stąd sekty, herezje, schizmy.

3. Trzeci referat wygłosił X. kan. Wł. Krawczyk n. t. *Duszpasterskie wykorzystanie przygotowań do pierwszej Komunii Świętej.*

Dziecko: od jego nastawienia i wychowania zależy przyszłość społeczeństwa. Kapłan dlatego powinien zająć się dzieckiem dając mu przez głębokie przeżycia religijne nowicjat, katechumenat życia religijnego. Dziś rodzice zaniedbują duchowe wychowanie swych dzieci, dlatego kapłan powinien podwoić swe wysiłki w tej dziedzinie życia parafialnego. Najpierw duszpasterz ma *zbliżyć* się do dzieci, ma dalej najsumienniej wykorzystać przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i Komunii św., i ma dać dziecku najgłębsze przeżycia na całe życie z dnia pierwszego przyjęcia Sakramentu Ołtarza.

Przy katechizowaniu należy zerwać z tradycją uczenia na pamięć bez katechizmu, należy podać każdemu dziecku katechizm i związać dziecko ściśle z życiem parafialnym. Konkretnie trzeba zapoznać dzieci z kultem religijnym, z urządzeniem kościoła, z nabożeństwami i uroczystościami parafialnymi. Z dużą cierpliwością i znajomością psychologii dziecka należy przeprowadzać ten dzisiejszy katechumenet jakim jest katechizacja dzieci.

Dzień pierwszej Komunii świętej, ma być świętem parafialnym. Należy przygotować na to wszystkich parafian, a szczególnie rodziców, aby dać dziecku nigdy niezatarte wspomnienia tego pierwszego, sakramentalnego zbliżenia się do Chrystusa Pana.

Musi być odpowiednio przygotowany na tę uroczystość sam kościół, rodzice mają przyjąć Komunię świętą razem z dziećmi, należy wygłosić specjalną naukę o Komunii św., odnowić obietnice chrztu świętego i odebrać od dzieci przyrzeczenie wierności na zawsze dla Chrystusa Pana.

Po nabożeństwie dobrą jest praktyka zbierania dzieci na mały posiłek, i przy tej okazji należy nie szczędzić im ciepłych słów ojcowskich, które dzieci najlepiej sobie zapamiętają.

Wszystkie te praktyki mają wzruszyć dzieci i ich rodziców, a przez to pogłębić życie religijne i stworzyć z parafii jedną rodzinę Bożą.

4. W czwartym referacie n. t. *Zakładanie Bractw Wstrzemięźliwości* ks. kan. S. Cząstka omówił zagadnienie abstynencji od napojów alkoholowych.

Każdy kapłan, a zwłaszcza duszpasterz ma zająć się walką z grzechem pijaństwa, które jest główną naszą wadą narodową, a ma zająć się w duchu wyrzeczenia się, ofiary i przebłagania Pana Boga za grzechy innych. Najskuteczniejszym środkiem do osiągnięcia tego będzie zakładanie Bractw Wstrzemięźliwości w parafiach. Do pracy tej należy wciągnąć już dzieci po pierwszej Komunii św. w myśl hasła Caritasu „Trzeźwość wśród dzieci i młodzieży i trzeźwość przez młodzież i dzieci", gdyż najlepsze owoce daje właśnie przyrzeczeczenie dzieci nie używania napojów alkoholowych.

Kanonicznie erygowane Bractwo ma objąć wszystkich parafian co do wieku i tak młodzież od 8 — 18 lat z corocznym przyrzeczeniem, młodzież dorosłą i starszych. — Gdyby nie można było założyć Bractwa to niech będzie przynajmniej sekcja antyalkoholowa przy Caritasie parafialnym.

W walce z alkoholem należy wprowadzać praktykę obywania się bez napojów wyskokowych na chrzcinach, ślubach, pogrzebach, imieninach, odpustach i przyjęciach. Wódkę należy zastąpić napojami owocowymi, a w najgorszym razie piwem i winem owocowym, gdyż te ostatnie też ujemnie wpływają na organizm i psychę ludzką.

Mamy więc za wszelką cenę w duchu umartwienia zamieniać karczmę na świetlicę, przyjęcie z pijatyk na miłe towarzyskie obcowanie ludzi ze sobą, szał opilczy na radość wynikającą poczucia braterstwa ludzi między sobą.

Najlepszym zawsze sposobem walki z alkoholem będzie osobisty przykład duszpasterza dawany wiernym.

5. *X. Marian Piwowarczyk—Dyrektor Caritasu* przedstawił w swoim referacie *Sprawozdanie z działalności charytatywnej w diecezji za rok 1948.*

Na terenie naszej Diecezji znajduje się 245 parafii. 150 parafii zorganizowało działalność charytatywną w Oddziałach Caritas.

107 Oddziałów Parafialnych nadesłało roczne sprawozdanie do Związku Diecezjalnego za rok 1948, na podstawie których podajemy następujące dane:

Działalność Organizacyjna.

W skład 107 Oddziałów wchodzi 3307 osób jako członkowie czynni, 494 osób jako członkowie Kierownictw, 167 osób Komisji Kontrolującej i 41.131 osób jako członkowie wspierający.

Oddziały te przeprowadziły 89 Walnych Zebrań, 1078 zebrań zwykłych, 99 zebrań uroczystych i 111 zebrań nadzwyczajnych. W 55 Oddziałach jest prowadzone biuro „Caritas", w których załatwiono 2076 korespondencji, przyjęto 19.107 osób, udzielono 1535 razy pomocy w nagłych wypadkach.

Działalność Opiekuńcza.

W 107 Oddziałach pracuje 85 Opiekunek Parafialnych, 806 Opiekunek Rejonowych i 139 Opiekunek Domowych. Razem 1030 osób roztaczało opiekę nad 3622 rodzinami i 1562 osobami samotnymi.

W roku 1948 przeprowadziły one 16.105 odwiedzin osobistych udzielając różnej pomocy w 17.805 wypadkach.

Opieką moralną otoczono 2171 osób, i tak w 66 wypadkach spowodowano chrzest św. zaniedbanych do lat 12, w 232 wypad. przygotowano do Sakr. św., 320 małżeństw skłóconych pogodzono i w 41 wypad. doprowadzono do zawarcia małżeństwa. W 208 wypadkach wystarano się o pracę, 79 osób skierowano do Zakładów Opiekuńczych i 1226 przyjęto na placówki opiek. Caritas.

Akcja Samarytańska.

„Caritas" w naszej Diecezji prowadziła w roku 1948 10 Ognisk Samarytańskich, w których udzielono 7394 razy pomocy. Odwiedzin chorych zanotowano 1281 razy, dyżury przy chorych w ich domach pełniono 295 razy. Udzielono zastrzyków 1492 razy. Pozatym sprowadzono lekarza do domu w 9 wypadkach, Kapłana 149 razy, zapisano do Apostolstwa Chorych 75 osób, opiekowano się rodzinami chorych, dostarczano lektury, organizowano pomoc sąsiedzką.

Obrotu gotówką 10 Ognisk Samarytańskich miało — 150.000 zł.

W punktach tych pracuje 54 osoby bezinteresownie.

Akcja Przeciwalkoholowa.

„Caritas” nietylko śpieszy z pomocą wszelkiej biedzie i ludzkim potrzebom, ale stara się również zapobiegać nędzy, którą wywołują złe nałogi jak pijaństwo itp.

Dnia 16. X. 47 roku został utworzony przy Diecezjalnym Związku Caritas Referat Trzeźwości, który ma za zadanie zwalczanie alkoholizmu przez propagowanie idei trzeźwości.

W roku 1948 powstało 15 Bractw Trzeźwości liczące 3487 członków. Ref. Trz. rozprowadził w terenie 674 broszury i 182.000 ulotek przeciwalkoholowych, oraz zorganizował akcję Wielkopostną w całej Diecezji. W Okólnikach Związku umieszcza stale artykuły i instrukcje o walce z alkoholizmem. Na Zjazdach i kursach „Caritas” w programie umieszcza się wykłady i pogadanki na powyższy temat.

Kuchnie „Caritas”.

Związek Caritas prowadził w roku sprawozdawczym 8 kuchen, w których dożywiało się 2283 osób.

Kuchnie te wydały w ciągu roku 280.287 posiłków.

Przedszkola „Caritas”.

W roku 1948 Związek Caritas subwencjonował 14 Przedszkoli, na ogólną liczbę dzieci 794. W Przedszkolach tych dożywiano wszystkie dzieci.

Zakłady Wychowawcze „Caritas”.

Na terenie diecezji Caritas prowadzi 4 Domy Dziecka i 1 Bursę. W tych 5 zakładach znajduje się 228 wychowanków.

Akcja Letnia „Caritas”.

W roku 1948 Caritas Diecezjalna prowadziła 13 punktów kolonijnych i 5 punktów półkolonijnych. Akcja Letnia Caritas objęła razem 2410 dzieci. Koszt tej akcji wyniósł 12.024.334 zł.

X. X.

Śpiew i muzyka w Enc. „Mediator Dei”.[1]

Sprawę muzyki świętej Encyklika „Mediator Dei”, z dnia 20 listopada 1947 r. o Liturgii omawia szerzej w swej czwartej części, zatytułowanej „Wskazania duszpasterskie”, potrąca wszakże o nią w wielu innych jeszcze miejscach, z wielokrotnym powoływaniem się tak na „Motu Proprio” Piusa X o Muzyce kościelnej (z dnia 22 listopada 1903 r.) jak i na Konstytucję Piusa XI „Divini Cultus” z dnia 20 listopada 1928 r., „O potrzebie popierania znajomości Liturgii, Śpiewu gregoriańskiego i Muzyki świętej” — które nazywa wyraźnymi i znakomitymi przepisami Stolicy Apostolskiej.

Oto zasady podane przez encyklikę „Mediator Dei”.

Właściwy śpiew Kościoła.

„Co się tyczy muzyki, należy się trzymać w Liturgii wyraźnych i znakomitych przepisów, wydanych przez Stolicę Apostolską.

„Śpiew gregoriański, który Kościół uważa za swoją własność i który wprost przepisuje w niektórych częściach Liturgii, — nie tylko dodaje powabu i powagi sprawowaniu świętych tajemnic, lecz przyczynia się także w wysokim stopniu do pomnożenia wiary i pobożności obecnych. To też Poprzednicy Nasi, niezapomnianej pamięci Pius X i Pius XI zarządzili, a My chętnie potwierdzamy to Naszą powagą, aby w seminariach i instytucjach religijnych pielęgnowano pilnie i gorliwie śpiew gregoriański i aby przynajmniej w głównych kościołach przywrócono dawne kolegia śpiewaków (scholae cantorum). W wielu miejscach już to przeprowadzono z pomyślnymi wynikami.[2]

„Nadto, aby wierni czynniejszy brali udział w nabożeństwach, *należy przywrócić wykonywanie śpiewu gregoriańskiego przez lud* w tych częściach, które przypadają w udziale ludowi.

„Jest doprawdy rzeczą konieczną, aby wierni brali udział w świętych obrzędach nie jako obcy i niemal niemi widzowie, lecz aby przeniknięci do głębi pięknością Liturgii, *śpiewali według ustalonych przepisów naprzemian z kapłanem lub chórem.*

---

[1] W tłumaczeniu O. J. W. Kowalskiego O. S. B.

[2] 171. Motu Proprio Piusa X, 172. Pius XI „Divini cultus”.

„Jeśli się to szczęśliwie powiedzie, nie będzie już się zdarzać, żeby lud podczas wspólnych modłów, odprawianych w języku liturgicznym, czy nawet potocznym, albo wcale nie śpiewał, albo odpowiadał jakimś tylko słabym i cichym pomrukiem.

Nie ma wątpliwości, że nie będzie milczało zgromadzenie wiernych śledzące z należną uwagą Ofiarę Ołtarza, w której Zbawca nasz wraz z swymi dziećmi śpiewa radosny hymn swej ogromnej miłości, „śpiewać bowiem jest potrzebą miłującego” (św. Augustyn. Sermo 336) gdy zarazem starożytne przysłowie głosi: „Kto dobrze śpiewa, ten podwójnie się modli”. — Wobec tego Kościół wojujący, a więc lud wraz z duchowieństwem łączy swój głos z pieśniami Kościoła triumfującego i chórami Aniołów, a wszyscy razem śpiewają wspaniały i wieczny hymn ku czci Trójcy Przenajświętszej według słów: „Dozwól, błagamy, aby i nasze głosy przyłączyły się do nich”.

O muzyce współczesnej.

Nie można jednak utrzymywać, że melodie i śpiewy muzyki współczesnej należy zupełnie usunąć z religijnego kultu katolickiego. Owszem, jeżeli nie zawierają niczego, trącącego światowością, nic niewłaściwego ze względu na świętość miejsca i czynności liturgiczne, jeżeli nie wywodzą się z czczej pogoni za oryginalnością i niezwykłością, to trzeba otworzyć im nasze kościoły, gdyż mogą przyczynić się niemało do wzniesienia myśli w górę i do rozniecenia prawdziwej pobożności w duszach.

O śpiewie ludowym.

Wzywamy Was Czcigodni Bracia, abyście troskliwie zaopiekowali się ludowym śpiewem religijnym.

Z zachowaniem należytej godności należy go pilnie wykonywać „według ustalonych przepisów” gdyż łatwo roznieca i rozpala wiarę i pobożność chrześcijańskich rzesz ludu.

Zgodny i potężny śpiew ludu naszego niechaj się wzbija ku niebu, jak huk szumiącego morza (św. Ambr.), a dźwięcznym i donośnym głosem niech będzie wyrazem jednego serca i jednej duszy (Dz. Ap.), jak przystoi braciom i synom jednego Ojca.

O czynnym uczestnictwie wiernych w Liturgii.

Przy użyciu środków i pomocy, które roztropność Wasza uzna za najbardziej celowe, dążcie wszelkimi siłami do tego, aby duchowieństwo i lud łączyli się w nabożeństwach jednością serc i umysłów.

Niech lud chrześcijański tak uczestniczy w świętej Liturgii, aby rzeczywiście przejął się świętą akcją, w której kapłan, ten zwłaszcza zajmuje się duszpasterstwem, zjednoczony ze zgromadzonym ludem, oddaje cześć Bogu Przedwiecznemu.

Sprawcie przez jak najgorliwszą działalność swoją, aby wszyscy wierni uczestniczyli w Ofierze Eucharystycznej. Aby zaś że Mszy św. wynosili zbawienne owoce, usilnie ich nakłaniajcie, aby brali w niej pobożny udział zaleconymi sposobami, o których wyżej pisaliśmy (t. j. wspólnym śpiewem).

Godni są pochwały ci, którzy pragnąc ułatwić udział ludu we Mszy św. i zapewnić mu zbawienne skutki, dają do jego rąk Mszał rzymski. W ten sposób bowiem *wierni zjednoczeni z kapłanem, wspólnie się modlą* tymi samymi słowami i w tym samym duchu Kościoła.

Również i ci są pochwały godni, którzy się starają, aby Liturgia i na zewnątrz stała się czynnością świętą, w której wszyscy obecni czynnie uczestniczą. Można to uskutecznić w rozmaity sposób:

Gdy cały lud *według przepisów* i z zachowaniem należytego porządku *odpowiada na słowa kapłana* (Msza dialogowana)

lub gdy lud śpiewa pieśni dostosowane do różnych części Mszy św. (czytanej), lub gdy czyni jedno i drugie,

wreszcie, gdy *podczas Mszy uroczystej* (czyli śpiewanej) odpowiada naprzemian na modlitwy kapłana Chrystusowego i *wspólnie uczestniczy w śpiewie liturgicznym.*

Wszystkie te jednak sposoby uczestniczenia w Ofierze wtedy są pochwały i polecenia godne, gdy dokładnie stosują się do poleceń Kościoła i do rubryk”.

Nieszpory liturgiczne godne zachowania lub przywrócenia.

To, co nazywamy „Bożym Oficjum” jest modlitwą Mistycznego Ciała Jezusa Chrystusa...

Psalmy,[1] jak wszyscy wiedzą, stanowią główną część Brewiarza. Psalm jest błogosławieństwem ludu, chwalbą Boga, dźwięcznym głosem Kościoła...

W dawnych czasach wierni licznie przybywali na te godziny modlitewne, lecz zwolna wyszło to ze zwyczaju. Jest jednak rzeczą pożądaną, aby wierni brali czynny udział w Godzinach kanonicznych, czy to je odmawiając, czy też śpiewając, szczególnie w tych, które się odbywają pod wieczór we własnej parafii. Usilnie wzywamy Was, Czcigodni Bracia i wiernych, aby ten pobożny zwyczaj nie wychodził z użycia, a jeśli gdzie został zaniedbany, aby go wedle możności przywrócono.

Potrzebną jest rzeczą, aby wszyscy przychodzili do świątyni, aby ich nauczono tam wiary katolickiej, aby śpiewali chwalbę Bożą...

Niechaj w miarę możności wyuczą się i zapamiętają wszystkie owe modlitwy, które się śpiewa na nabożeństwach popołudniowych.

„Tak stawajmy do psalmodii, aby myśl nasza wtórowała głosowi naszemu".

---

[1] Godzi się tu przytoczyć zdania niektórych historyków Literatury Polskiej o tłumaczeniu wierszowanych psalmów na język polski: „Psałterz Kochanowskiego nie jest tłumaczeniem dosłownym, lecz genialną przeróbką jednego z najbardziej natchnionych utworów poezji wszechświatowej..." „Psałterz" Kochanowskiego jest największym arcydziełem polskiej poezji lirycznej" (K. Grządzielski, Dzieje Literatury Polskiej, str. 56).

A oto co mówi St. Tarnowski, w swej Hist. Liter. Polskiej, o tłumaczeniu Fr. Karpińskiego, drukowanym w książeczkach do nabożeństwa:

„Co do jego (Karpińskiego) poezyj religijnych, to „Psalmy" naprzód dowodzą, że nie tylko nie był zdolny pojąć potęgi i głębokości poezji biblijnej, ale nawet na wartości poezji nowoczesnej poznać się nie umiał. Chciał wycywilizować Dawida, ogładzić go, dodać mu smaku, tak, żeby go mogła śpiewać Laura i Justyna z akompaniamentem gitary. Udało się: jest to Dawid ad usum konwencjonalnych pasterzy i pasterek. Psalmy do gitary, nie do organów. Przyzwoite, wymuskane, okrzesanę, — tylko nie psalmy z wielkiej duszy Proroka, ale z drobnej, wątłej, mdłej duszy nowoczesnego wierszopisa. A potem: te psalmy—to profanacja, świętokradztwo. Karpiński nie tłumaczył psalmów, tylko przerabiał, poprawiał Kochanowskiego!" (T. III, str. 430).

Zachęta do modlitwy liturgicznej z zachowaniem obowiązujących przepisów.

„Zachęceni uświęcającym działaniem Kościoła i przykładem Świętych, zwłaszcza Niepokalanej Dziewicy Marii, wstąpmy ze szczerym sercem, w pełni wiary, na tę drogę liturgiczną, która nam przez cały rok stoi otworem do Kapłana Wielkiego, abyśmy z Nim żyli i zgodnie czuli...

„Usilnie wzywamy Was, Czcigodni Bracia, abyście, poparli te poczynania, które udzielają ludowi głębszej znajomości Liturgii świętej, aby wierni mogli lepiej i łatwiej uczestniczyć w Bożych obrzędach z tym usposobieniem, jak chrześcijaninowi przystoi.

Przede wszystkim to należy osiągnąć, aby wszyscy z należytym posłuszeństwem i wiarą stosowali się do dekretów, wydanych przez Sobór Trydencki, Papieży i Kongregację św. Obrzędów oraz do postanowień ksiąg liturgicznych, dotyczących zewnętrznych czynności kultu publicznego.

Wtajemniczanie wiernych w treść Liturgii.

„Aby zaś lud chrześcijański mógł wejść w posiadanie coraz obfitszych darów nadprzyrodzonych, pouczajcie go pilnie o skarbach pobożności zawartych w Liturgii świętej...

„Wolno nam się spodziewać..., że upomnienia nasze skłonią do staranniejszego i poważniejszego studium Liturgii.

I wreszcie: „Zachęcamy Was, Czcigodni Bracia, abyście w waszych diecezjach, czy okręgach kościelnej jurysdykcji Waszej, zechcieli urządzić i uporządkować najwłaściwsze sposoby uczestniczenia przez lud w czynnościach liturgicznych trzymając się przepisów Mszału Rzymskiego, zarządzeń *Kongregacji* św. Obrzędów oraz *Prawa* Kanonicznego.

Niechaj wszystko odbywa się w należytym porządku i z godnością i niechaj nie będzie wolno nikomu, nawet kapłanowi, dowolnie używać kościoła do jakichkolwiek eksperymentów.

„Dlatego życzymy sobie, aby w poszczególnych diecezjach były ustanowione rady do popierania apostolstwa liturgicznego, jak już istnieją dla muzyki kościelnej i ochrony sztuki, aby dzięki Waszej czujnej pieczy wszystko odbywało się w myśl rozporządzeń Stolicy Apostolskiej".

Ks. Dr Stefan Świetlicki

Z życia diecezji.

Instalacja nowych kanoników kapituły sandomierskiej.

W dniu 22 czerwca po nieszporach odbyła się w katedrze w obecności J. E. X. Bpa dr. Fr. Jopa Wik. Gen. i członków kapituły instalacja nowomianowanych kanoników gremialnych ks. dr. Piotra Gołębiowskiego, proboszcza i dziekana w Koprzywnicy i ks. dr. Wincentego Granata profesora Seminarium Duchownego w w Sandomierzu.

Jubileusze kapłańskie.

W tym roku przypada 60 lecie kapłaństwa ks. Józefa Sapińskiego, 50-lecie ks. kan. Wodeckiego Wacł. i 25-lecie Ks. Ks. Godzisza Bronisława, Gołębiowskiego Piotra, Granata Wincentego, Jagiełły Jana, Łukasika Andrzeja, Nowaka Władysława, Ośki Wacława, Siwca Wacława, Sochy Franciszka, Szczepańskiego Antoniego i Wrony Stanisława, którzy w dniu 4 lipca zgromadzą się w Częstochowie na rekolekcje, aby podziękować P. Bogu za dotychczasowe łaski i uprosić sobie błogosławieństwo Boże oraz opiekę N. M. Panny na dalsze lata pracy kapłańskiej.

Czcigodnym Jubilatom składamy najserdeczniejsze życzenia ad multos annos.

Święcenia kapłańskie.

Dnia 22 maja J. E. Ks. Biskup Ordynariusz udzielił święceń kapłaństwa w kościele Opieki Najświętszej Marii Panny w Radomiu następującym Diakonom: Gronkowskiemu Franciszkowi, Jaskulskiemu Marianowi, Karbowiakowi Piotrowi, Lucymie Marianowi, Morawskiemu Tadeuszowi, Olechowskiemu Stan., Skrokowi Stan., Sorbianowi Hen. i Jul. Wlazło.

X. X.

Przyrzeczenie sodalicyjne.

Na podstawie Konstytucji Piusa XII-go „Bis saeculari” w obecnym roku szkolnym powstała z inicjawywy J. E. Ks. Bpa Ord. w naszym Seminarium Duch. Sodalicja Mariańska pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi i św. Andrzeja Boboli. Celem Sod. Mar. Al. jest kształcenie przyszłych moderatorów i apostolstwo kultu maryjnego.

W dniu św. Andrzeja Boboli odbyło się uroczyste przyjęcie 51 kandydatów w kaplicy seminaryjnej przez J. E. Ks. Bpa Ord. Na wstępie J. E. Ks. Bp wygłosił serdeczne przemówienie, w którym podkreślił potrzebę istnienia tej organizacji wśród alumnów. Po wręczeniu medalików i otrzymaniu dyplomów odbyła się akademia na obszernej i udekorowanej sali teologicznej.

Akademię rozpoczął chór alumnów odśpiewaniem fragmentu z „kantaty o Matce Boskiej” Sierosławskiego.

Następnie al. Jan Matejek wygłosił referat pt. „Królowa poezji polskiej” illustrowany deklamacją najpiękniejszych wyjątków z poezji maryjnej. Referent podkreślił serdeczną miłość narodu polskiego do Matki Majświętszej, która przejawia się w całej historii Polski od „Bogurodzicy” poprzez wieszczów narodowych aż do czasów obecnych.

Silne wrażenie wywarł fragment powieści „Pieśń o Bernadecie” Fr. Werfla odczytany przez al. Jana Stępnia, a opisujący powrót do Boga przez Maryję. Preludium deszczowe Chopina, które wykonał al. J. Kuczkiewicz, stwarzało nastrój do psychologicznej refleksji nad przeczytanym fragmentem.

Odśpiewane pieśni „Usłysz nas” w opracowaniu ks. prof. W. Świerczka i „Pod sztandarem” Nowowiejskiego wyrażały głęboką wiarę w pomoc Maryi, gorącą miłość do Niepokalanej. Akademię zakończono podniosłym hymnem sodalicyjnym.

Ks. Bp podziękował serdecznie za urządzenie akademii i zachęcił do wytrwałej pracy sodalicyjnej. *Al. Nowakowski.*

Przyrzeczenie abstynenckie.

Koło Kleryków Abstynentów w Wyższym Seminarium Duch., istnieje od 1938 r. Na początku b. r. sprawozdawczego Koło nasze liczyło 25 członków. Od początku tegoż roku do chwili obecnej w czasie zebrań odbyły się 2 przyrzeczenia nowych członków w liczbie ogólnej 16 w ten sposób liczba abstynentów wzrosła do 41 na ogólną liczbę alumnów 64.

Ponieważ 8 członków Koła otrzymało święcenia kapłańskie i opuściło seminarium, dlatego obecnie Koło nasze liczy 33 członków. Działalność Koła dotychczas jest ściśle wewnętrzną. Zebrania członków organizowane są co 3 tygodnie, wygłaszane referaty mają treść ściśle związaną z pracą abstynencką i z walką przeciwalkoholową. 23-go maja b. r. na takim właśnie zebraniu wygłosił prelekcję o zakładaniu i prowadzeniu bractw trzeźwości ks. prob. Mgr Jan Zych. Należy zaznaczyć, że w tym roku członkowie Koła przeprowadzili bardzo aktywną Wielkopostną Akcję Trzeźwości. W tym czasie zorganizowano w celu zadośćuczynienia Panu Jezusowi za grzechy pochodzące z pijaństwa 5 nabożeństw expiacyjnych, „hora sacra”, 5 rozmyślań na temat idei abstynenckiej, odprawiono Drogę Krzyżową i odmawiano Różaniec. Praca Koła w tym roku nie poszła na marne, gdyż coraz bardziej rośnie zrozumienie wśród kleryków obowiązku walki z pijaństwem przez dobry przykład i systematyczną i ciągłą pracę uświadamiającą o fatalnych skutkach alkoholizmu.

Al. Bartoszewski.

Alumni kursu III i IV w Staszowie. Dnia 21 czerwca alumni kursu III i IV Seminarium Duchownego zwiedzili w w Staszowie wzorowo prowadzoną Świetlicę, Bibliotekę parafialną, Przedszkole i kuchnię Caritas.

Bardzo pożytecznie i mile spędzony tam czas unaocznił alumnom fakt, jak w zwykłych warunkach pracy i przy użyciu własnych sił kiedy mamy odrobinę dobrej woli możemy zająć się w parafii planowo i owocnie wychowaniem dzieci, uświadomieniem religijnym młodzieży i pomocą materialną dla biednych i głodnych.

Zakończenie roku szkolnego. W sobotę dnia 25 czerwca zakończono rok szkolny 1948/49 w Seminarium Duchownym.

Po odśpiewaniu Te Deum laudamus J. E. Bp Dr Fr. Jop Wik. Gen. udzielił błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem, a następnie wszyscy Księża Profesorowie i Alumni udali się na salę teologiczną, gdzie Ks. Rektor dr A. Szymański odczytał protokół zebrania Rady Pedagogicznej Seminarium z dnia 24 czerwca 1949 r. Następnie przemówił J. E. Ks. Biskup Sufragan wyrażając radość z powodu starannej i owocnej pracy w Seminarium w ubiegłym roku szkolnym i życząc XX. Profesorom i alumnom dalszych najobfitszych owoców w pracy.

Wakacje alumnów trwają do 6 września włącznie.

X. X.

KOMUNIKATY.

Kurs Duszpasterski w Lublinie.

Komitet Organizacyjny Kursu Duszpasterskiego przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim uprzejmie zawiadamia Ogół Duchowieństwa Polskiego, że w dniach 23—26 sierpnia 1949 r. zorganizowane zostaną na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim podobnie jak w latach ubiegłych „Uniwersyteckie Wykłady dla Duchowieństwa”.

Tematem tegorocznych wykładów jest kwestia liturgiczna. Przewidziane są następujące referaty:

1. „Istota liturgii”—O. Dr Jan Wierusz-Kowalski O.S.B., Tyniec.

2. „Rozwój ruchu liturgicznego w ostatnich latach”—O. Dr Jan Wierusz-Kowalski O. S. B., Tyniec.

3. „Warunki odrodzenia życia liturgicznego w Polsce”— Ks. Administrator Apostolski Dr Andrzej Wronka — Gdańsk.

4. „Liturgia jako wyraz prawd objawionych” — O. Prof. Dr Ludwik Krupa O. F. M., Lublin.

5. „Istota kapłaństwa i jego znaczenie w liturgii” — Ks. Rektor Dr Antoni Słomkowski — Lublin.

6. „Msza św. społeczną ofiarą Kościoła” — Ks. Prof. Dr Wincenty Granat Sandomierz.

7. „Kapłaństwo wiernych i ich udział w liturgii” — Ks. Dr Adam Ludwik Szafrański, Kielce.

8. „Kościół, jego istota i znaczenie dla życia liturgicznego”—O. Dr Jan Rostworowski T. J., Warszawa.

9. „Udział wiernych we Mszy św”. — Ks. Prof. Dr Leon Andrzejewski, Włocławek.

10. „Nabożeństwa ludowe a liturgia” —

11. „Pobożność prywatna a liturgia” —

12. „Spiew liturgiczny a śpiew ludowy”—Ks. Prof. Henryk Nowacki, Warszawa.

13. „Ideał i możliwości życia liturgicznego na parafii”— Ks. Administrator Apostolski Dr Bolesław Kominek, Opole.

14. „Liturgiczne urządzenie wnętrza Kościoła” —

Wykłady rozpoczną się dnia 23 sierpnia o godz. 9-tej nabożeństwem odprawionym przez J. E. Ks. Prymasa Dra Stefana Wyszyńskiego.

Nowy Moderator Stow. XX. Adoratorów Najśw. Sakram.

Po zgonie (10. II. 1949 r.) śp. Ks. Prałata Mateusza Jeża, moderatora krajowego Stowarzyszenia XX. adoratorów Najśw. Sakramentu — J. Em. Książę Metropolita Adam Stefan Kardynał Sapieha powierzył X. Infuł. Dr. Ferdynandowi Machayowi prowadzenie Stowarzyszenia w Polsce. Podając to do wiadomości nowy Ksiądz Moderator najgoręcej prosi:

1) o zapisywanie się do Stowarzyszenia.

2) o przysyłanie zawiadomienia o odbytych adoracjach miesięcznych (przez całą godzinę) w roku 1948.

3) i o życzliwe przysłanie choćby najmniejszego datku na pokrywanie kosztów zawiadywania.

Na żądanie można otrzymać statut Stowarzyszenia, którego siedziba mieści się w Krakowie ul. Szpitalna 2.

Ogłoszenie w sprawie kuracji w Ciechocinku.

Bratnia Pomoc Duchowieństwa diecezji włocławskiej uruchomiła w tym roku Sanatorium dla księży (willa pod Orłem) w Ciechocinku.

Wszyscy księża-kuracjusze przybywający do Ciechocinka mogą tam zamieszkać, za zwrotem kosztów utrzymania.

Zgłoszenia przyjmuje i bliższych informacji udziela proboszcz parafii Ciechocinek, ks. Serafin Opałka.

Nagrody literackie Episkopatu Polski.

Episkopat Polski przeznaczył sumę jednego miliona złotych na nagrody naukowe i literackie dla pisarzy polskich.

Sąd konkursowy nagród literackich w osobach J. E. Ks. Bpa Prof. Dr. Michała Klepacza, Artura Górskiego, Prof. Dr. Stanisława Pigonia, Prof. Dr. Juliusza Kleinera, Prof. Dr. Kazimierza Kumanieckiego i Prof. Dr. Konrada Górskiego pod przewodnictwem Prof. Dr. Stanisława Pigonia postanowił przyznać nagrody następującym pisarzom: Jerzemu Zawieyskiemu 250 tysięcy złotych za twórczość dramatyczną, Władysławowi Janowi Grabskiemu 150 tys. zł. za twórczość powieściopisarską, Wojciechowi Bąkowi 150 tys. zł. za twórczość poetycką, Ks. Janowi Piwowarczykowi 150 tys. zł. za twórczość publicystyczną i Jerzemu Kierstowi 50 tys. zł., jako nagrodę dla młodych twórców.

Sąd nagrody naukowej w osobach: J. E. Ks. Biskup Prof. Dr Michał Klepacz, Artur Górski, Prof. Dr Stanisław Pigoń, Prof. Dr Juliusz Kleiner, Prof. Dr Kazimierz Kumaniecki, pod przewodnictwem Prof. Dr Stanisława Pigonia postanowił przyznać nagrodę naukową w sumie 250 tys. zł. Prof. Dr Konradowi Górskiemu za całokształt twórczości naukowej.

Posiedzenia obu sądów konkursowych odbyły się dnia 11 kwietnia 1949 r. w gmachu Kurii Biskupiej w Łodzi.

Wręczenie nagród odbyło się w Gnieźnie w dniu 24 kwietnia b. r.

Warunki przyjęcia do Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu.

Kandydaci, którzy zamierzają wstąpić do Wyższego Seminarium Duchownego Rz.-Kat. w Sandomierzu, winni złożyć piśmienną prośbę o przyjęcie na ręce Księdza Rektora Seminarium, Sandomierz, ul. St. Żeromskiego Nr 2, oraz załączyć następujące dokumenty:

1. Świadectwo urodzenia i przyjęcia Chrztu św. w pełnym wypisie.
2. Świadectwo przyjęcia Sakramentu Bierzmowania.
3. Świadectwo licealne dojrzałości z oceną z języka łacińskiego.
4. Życiorys własnoręcznie napisany.
5. Świadectwo moralności od Księży: Prefekta liceum i Proboszcza.
6. Świadectwo lekarskie.

Zgłaszający się o przyjęcie do Seminarium winni przedstawić się osobiście Księdzy Rektorowi Seminarium lub jego zastępcy.

Bieliznę osobistą i pościelową, ubranie, pościel każdy przyjęty kandydat winien posiadać własne.

Zgłoszenia kandydatów są przyjmowane do dnia 1 września b. r.

NOWE WYDAWNICTWA.

KS. MŁYNARCZYK J. — **Oblubienica Jezusa**, Sandomierz 1948 r., cena 400 zł. Przepiękne rozważanie o życiu zakonnicy oblubienicy Chrystusa Pana.

KS. LEON GOŚCICKI — **Budowa świątyni**, wskazówki praktyczne Wyd. II. Płock, Sem. Duch. 1947, str. 164, cena 300 zł.

KS. JAN DANILEWICZ—**Kościół i jego wnętrze**, w świetle przepisów prawno liturgicznych. Kielce, księgarnia Jedność 1948, str. 174, cena 400 zł.

KS. R. TOMANKA — **Mszalik niedzielny**, który uzyskał z Ministersterstwa Oświaty w Warszawie, pismem z dnia 14. IV. 1949 r. Nr VI. Oc-738/49 — aprobatę jako podręcznik do użytku szkolnego.

KS. J. UMIŃSKI. — **Historia Kościoła**, tom I, wyd. III. Opole 1949. Cena 1560 zł.

Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy ogłasza ostatnie swoje publikacje.

KS. BISKUP TÓTH. **Chrystus i Młodzieniec.** Wydanie II. Str. 256. Brosz. 200 zł.

Obraz Niepokalanego Serca Marii. Format 35×50 zł. 120 Format 50×70 zł. 200. — Piękne obrazy trzykolorowe. Mogą służyć do poświęcenia się rodzin Niepokalanemu Sercu Marii.

Obraz Serca P. Jezusa. Format 35 × 50 zł. 120. — Format 50 × 70 zł. 200. — Piękne kolorowe obrazy Bożego Serca, nadające się do przeprowadzenia intronizacji w rodzinie.

KS. F. COZEL T. J. **Dokąd idziesz — dokąd zajdziesz?** Wydanie VII. Stron. 120. Brosz. 120 zł.

KS. K. WICZYŃSKI T. J, **Adoracje Najśw. Sakramentu na Godzinę św.** Tomik XIII. Dusza nieśmiertelna. Str. 20. Brosz. zł. 30.

KS. J. PACHUCKI T. J. **Wielka obietnica Serca Jezusowego.** Wydanie II. Str. 32. Brosz. zł. 35.

KS. J. SVENSSON T. J. **Nonni i Manni, dwaj islandzcy chłopcy.** Wydanie V. Str. 84. Brosz. zł. 120.

O Różańcu. Wydanie II. Str. 54. Brosz. zł. 25.

Nabożeństwo matek do św. Ignacego. Str. 8. Brosz. zł. 5.

Nowenna do Boskiego Dzieciątka Jezus. Str. 8. Brosz. zł. 5.

KS. H. SCHILGEN T. J. **Młodzi zwycięzcy.** Słowo do młodzieży męskiej o czystym szlachetnym życiu. Wydanie II. Str. 172. Brosz. zł. 180. Opr. 400 zł.

KS. P. KUTYBA T. J. **Wzorowy ministrant.** Wydanie II. Str. 24. Brosz. zł. 15.

KS. P. KUTYBA T. J. **Nowenna przed świętami Matki Boskiej.** Wydanie II. Str. 40. Brosz. 25.

Nowenna i nabożeństwo do św. Barbary, Patronki górników i dobrej śmierci. Str. 40. Brosz. zł. 15.

U stóp ołtarza. Wydanie VI. Str. 346. — Brosz. 160.—Opraw. 260 zł.

KS. K. WILCZYŃSKI T. J. **Adoracje Najśw. Sakramentu na Godzinę św.** Tomik XIV. Wola Boga. Str. 24. Brosz. zł. 30.

KS. K WILCZYŃSKI T. J. **Adoracje Najśw. Sakramentu na Godzinę św.** Tomik XV. Ofiara Jezusa. Str. 24. Brosz. zł. 30.

Nabożeństwo za dusze zmarłych. Str. 8. Brosz. zł. 5.

Litania do Najśw Serca Jezusowego z modlitwami zł. 5.

KS. M. BELLOUARD O. P. **Odpowiedzi Chrystusa na pytania ludzi.** Wydanie II. Str. 240. Brosz. zł. 200.

Maleńki Miłośnik Jezusa. Wydanie II. Str. 200. Brosz. zł. 125.

KS. P. TURBAK T. J. **Sobota kapłańska.** Brosz. zł. 10.

KS. M. MYCIELSKI T. J. **Uwagi pożyteczne do odprawiania generalnej spowiedzi.** Wydanie X. Str. 38. Brosz. zł. 25.

KS. R. GRÄF. **Tak Ojcze... Życie z Bogiem codzień.** Wydanie III. Str. 254. Brosz. 200 zł.

Nabożeństwo wynagradzające Niepokalanemu Sercu Marii. Str. 8. Brosz. zł. 5.

Ks. P. TURBAK T. J. **W obecności Chrystusa Eucharystycznego.** Str. 168. Brosz. 155 zł.

Ofiarowania i prośby. Str. 4. Brosz. zł. 5.

Nabożeństwo o nawrócenie grzeszników. Str. 8. Brosz. zł. 5.

Wieczorny rachunek sumienia. Str. 16. Brosz. zł. 10.

KS: K. WILCZYŃSKI T. J. **Adoracje Najśw. Sakramentu na Godz. św.** Tomik XVI. Jezus Bogiem. Str. 24. zł. 30. Tomik XVII. Jezus Człowiekiem. Str. 24, zł. 30.

KS. R. MÄDER. **Z powrotem do Mszy św.** Wydanie II. Str. 134. Brosz. zł. 160.

KS. JÓZEF SCHRYVERS C. SS. R. **Dobra Wola.** Str. 91. Cena zł. 120.

Vede Mecum ad infirmos, wyd. III. 1949 r.

X. X.

Cena niniejszego zeszytu wynosi 130 zł.

Wydawca: Kuria Diecezjalna w Sandomierzu.

REDAKTOR: KS. DR STANISŁAW KOTOWSKI

Diecezjalny Zakład Graficzno - Drukarski w Sandomierzu.
Nr zam. 71. 10. VII. 49. L. 020604. Nakł. 800.